

August — geneză istorică

Insemnătatea unui act istoric de dimensiunea lui 23 August 1944 se poate aprecia cu adevărat numai printr-o evaluare exactă a consecințelor, numai printr-o analiză cuprinzătoare a ceea ce s-a întâmplat, s-a construit, s-a alcătuit și s-a adăugat de atunci și până azi. În felul acesta, absolut totul din ceea ce a însemnat mers înainte și efort, absolut totul din ceea ce caracterizează prezentul României socialiste — vine să ateste faptul că de atunci și până azi parcurgem o întregă eră, că de atunci și până azi această eră se confundă cu idealul ficcării dintre noi, obișnuindu-ne să prospectăm scurgerea timpului spre viitor cu unitatea de măsură a timpului comunist.

Un asemenea act definitiv, semnificând cea mai răspunzătoare răscruce din milenara desfășurare românească, a pus evoluția noastră într-o nouă lumină, a generat o nouă optică în interpretarea propriului nostru destin, și, mai ales, a ridicat poporul român la cota reală a vocației sale istorice și edificatoare.

Insurecția națională armată antifascistă și antiimperialistă din August 1944 a fost expresia de sinteză a tuturor veacurilor de luptă, a tuturor încleștărilor în care poporul român s-a angajat pentru a-și cuceri dreptatea și independența națională. Evenimentul de atunci, atât de specific românesc și atât de important la scara mondială, a venit să confirme rolul primordial, întru totul hotărâtor, pe care Partidul Comunist Român l-a avut în determinarea celei mai substanțiale schimbări în viața politică, socială și economică a României. Cuvintele președintelui Nicolae Ceaușescu concentrează sensul exact al acestei idei: „Este bine să subliniem acum (...) că actul de la 23 August nu a venit din cer, ci a fost rezultatul luptelor îndelungate ale poporului român, al faptului că partidul comunist în alianță cu partidul socialist, cu celelalte forțe revoluționare și patriotice, s-a aflat tot timpul în fruntea luptei de apărare a intereselor vitale ale întregii națiuni”.

De atunci, din acel August eroic, incontestabilă geneză a devenirii noastre contemporane, România a urcat și urcă neîntrerupt pe treptele care duc spre cea mai avansată civilizație, spre cea mai deplină realizare umană. „În împrejurările social-politice de după insurecție, spune tovarășul Nicolae Ceaușescu, partidului nostru i-au revenit răspunderi de importanță istorică pentru evoluția destinului poporului român, pe care el le-a îndeplinit cu cinste, dovedindu-se singura forță politică în stare să organizeze și să conducă lupta revoluționară a maselor”.

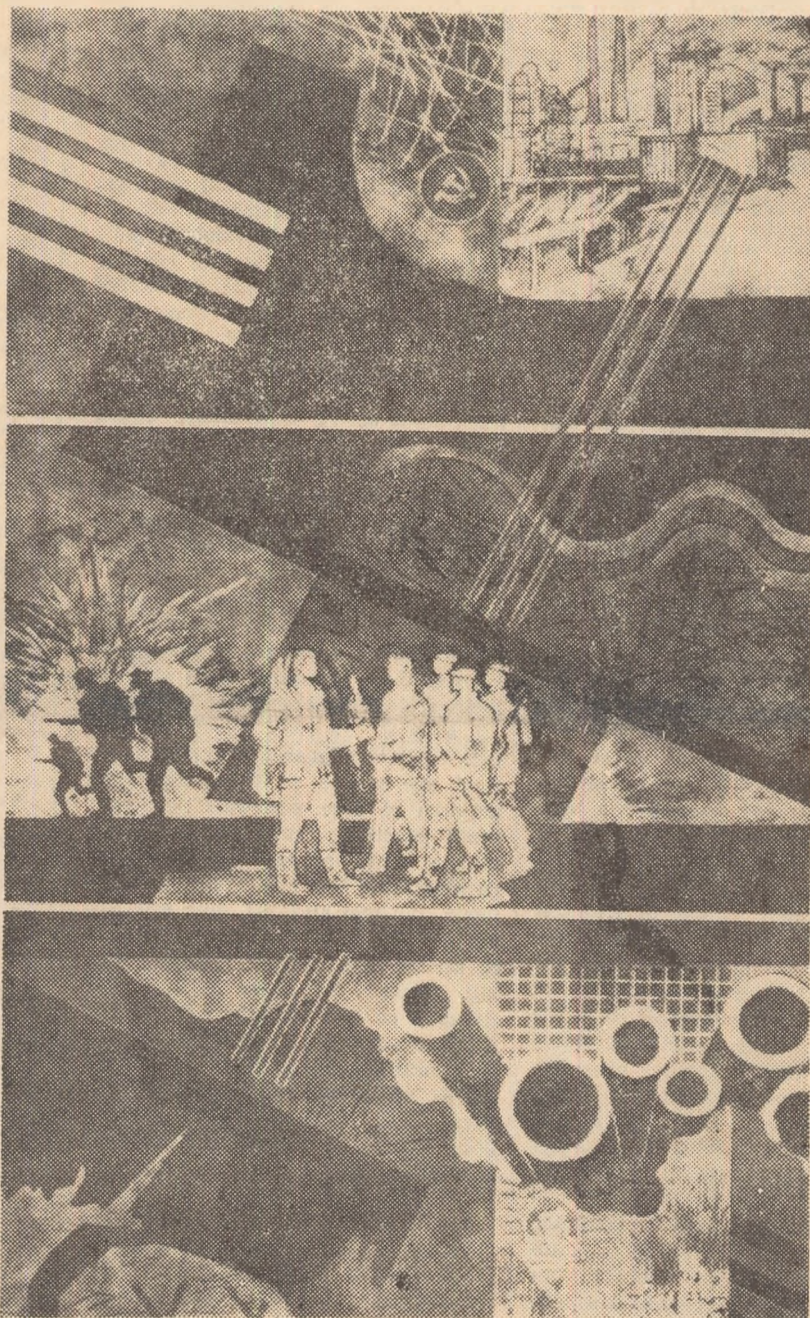
Edificându-și istoria prezentă și viitoare, având rădăcini de neclintit într-un trecut istoric de o densă glorie, poporul României socialiste strâns unit în jurul partidului și a secretarului său general, face ca pământul acesta străvechi și străbun să cunoască o dezvoltare fără precedent pe toate planurile existenței sale. Iată de ce în țara noastră demnă și liberă, prestigioasă și activă în toate marile probleme ale omenirii, loc sacru în care omul și-a aflat adevărata sa definiție, — cinstirea lui 23 August păstrează de fiecare dată, în fiecare an, același proaspăt și fierbinte sentiment al desăvârșirii prin noi înșine.

CRONICA

„Înfăptuirea actului istoric de la 23 August 1944 marchează un moment hotărâtor în dezvoltarea țării noastre pe un drum nou”.

„Răsturnarea dictaturii militaro-fasciste a deschis calea eliberării definitive a României de sub dominația imperialistă, a înfăptuirii năzuințelor poporului român de a fi liber și stăpîn pe bogățiile și munca sa, pe propriul său destin”.

(Din Programul Partidului Comunist Român)



Petru MĂLUȚAN: „Război, insurecție, construcție” (triptic).

PATRIE

Avem o țară pe care o iubim pentru că am cucerit-o cu armele și cu sîngele nostru, smulgînd-o, acum mai bine de trei decenii, de sub cizma grea, cotropitoare, a imperialismului, a fascismului, de sub gheara rapace a acoliților lor autohtoni, exploatații feudali și capitaliști. Muncitorii prețuiesc patria mai presus de toate, pentru că pe acest pămînt, al necropolelor strămoșilor noștri, al muncii și sudorii întrupate în zidiri dragi, am cucerit, ca încoronare a unei întregi istorii de suferințe și lupte, cumpănit de grele, libertatea socială și națională.

Muncitorilor, țăranilor, intelectualilor, le este drag, ca lumina ochilor, acest pămînt al vieții noastre, care ne aparține acum cu toate bogățiile și frumusețile, cu tot tezaurul civilizației sale milenare, dar mai ales cu toate cuceririle revoluționare ale unei lumi a muncii libere, a echității economice, politice, etice. Patria noastră este spațiul istoric al unei civilizații democratice specifice, o lume a recunoașterii meritului prin strădania constructivă, talent și dăruire, bunătate și dreptate, a omului egal între oameni și a națiunii egale

între națiuni.

Patria înseamnă incinta larg geografică a realizării unui popor ca stil de viață, aspirații și drepturi, care au crescut din mîinile, din piepturile, din mințile multor generații de hărnicie și eroism, tari și de neclintit ca semeția munților Carpați. Sînt în această patrie cristalizate faptele și gîndurile de bine ale nenumăraților înaintași, înfăptuirile revoluționare al căror sens istoric afirmativ nu va fi schimbat precum Dunărea nu va merge niciodată înapoi spre izvoare.

„Muncitorii nu au patrie”, s-a citat dogmatic și abuziv, folosindu-se împotriva proletariatului chiar o frîntură a Manifestului Partidului Comunist, din 1848. O propoziție negativă a fost uneori folosită pentru a se denigra aspirațiile, istoricește întemeiate, ale proletariatului de a-și recuceri patria, ca proprietate a întregului popor. Patria i-a fost expropriată de capitaliștii naționaliști, neoși, sau de cei monopoșiști, dintr-o metropolă sau alta. Omul muncii nu era stăpîn nici pe produsul elaborat de el, cu trudă, nici pe țara lui, pe care o apărase de atîtea ori. A fost folosită propoziția negatoare, împotriva celor mulți, mai ales pentru a reînfrîpa vechi modele de aspirare din împărățiile multinaționale, pentru a reînvia forme perimate de oprimare colonială.

Cîtă dreptate aveau Marx și Engels să prevadă aceste răstălmăciri și denaturări ale ideologiei proletare, se vede chiar din textul inițial, în care prevenind asupra încercării burgheziei de a speria lumea cu un comunism care desființează familia, morală, dreptul, cei doi clasici scriau:

„Comuniștilor li s-a mai imputat că ar voi să desființeze patria, naționalitatea.”

Muncitorii nu au patrie. Lor nu li se poate lua ceva ce nu au. Dar deoarece proletariatul trebuie să cucerească mai întîi puterea politică, să se ridice la rangul de clasă națională (să se ridice la rangul de clasă conducătoare a națiunii, se rectifică în ed. engleză din 1888) să se constituie el însuși ca națiune, el însuși mai este încă național, deși nicidecum în înțelesul burghez.”

Marx prețuiește o lectură adîncă și responsabilă, pentru el problema dispariției națiunii este o chestiune a etapei comunismului victorios ireversibil și universalizat, cînd se produce și „egalizarea dezvoltării economice” mondiale, lucru subliniat cu atenție și de Lenin.

Rezultă cu claritate că „a nu avea patrie”, în 1848, înseamnă pentru proletariat că patria, cu toate bogățiile ei,

Radu NEGRU

(urmăre în pag. 7)

Imn

Ca-ntr-un cîntec de rapsozi,
România mea măiastră,
Prin șirag de voevozi
Ai ajuns în vremea noastră.

Pe al propășirii drum
Care sufletul ne-avintă,
Totdeauna și acum
Ai o cale neînfrîntă.

Cu strădania din bătrîni,
Doritori de vis și pace
Te iubim cu flori în mîini,
Viitorul semn ne face.

Vinul vechi născut din must
Către-nalte zări ne poartă.
Țara mea ce prin August,
Urci mereu pe culmi de soartă.

George LESNEA

În celelalte pagini:

Din cronică insurecției
de GH. BUZATU

Morișca de argint
povestire de Dan MUTAȘCU

Conștiința nouă a actului
artistic
(N. BARBU, G. PASCU, AL. ARBORE)

Documente:
Mărturii ieșene ale luptei
revoluționare.

Critica angajată

Liviu LEONTE

Ion Dodu Bălan profesează o critică angajată în numele unor principii, nu numai subînțelese, dar declarate și reamintite ori de câte ori este cazul, indiferent de modalitatea abordată, articolul teoretic, comentariul dedicat unui scriitor, recenzia de carte. Criticul este un pasionat care tratează cu gravitate orice problemă literară, văzând în ea implicațiile de politică culturală, modul în care favorizează sau întârzie cristalizările specifice epocii actuale. Vom întâlni, de aceea, în volumul **Artă și ideal** (Editura Eminescu, 1975) articole îndreptar preocupate de direcțiile culturii românești contemporane, de consolidare a cuceririlor ei, de stigmatizare a superficialității, a artificialității estetizante. Și atunci când neagă, Ion Dodu Bălan o face în numele marilor valori ale literaturii și ale criticii pe care le comentează cu entuziasm. Lovind în „narcisiști”, în cei care se pierd în factologie, uitând perspectiva ideologică a criticii, în cei care amestecă criteriile, criticul își manifestă propria profesiune de credință, încrederea în destinele literaturii noastre care are nevoie de o exegeză pe măsura dimensiunilor sale. El pune în fața criticii românești necesitatea sintezelor, utile și în clarificarea unor noțiuni estetice de bază, la apariția cărora își dau concursul o multitudine de factori, inclusiv cei instituționali: „Recunoscând importanța tuturor speciilor criticii literare, prețindu-le atunci când sînt elevate de o înaltă tinută, cred că instituțiile noastre de stat care acordă premii și încurajează dezvoltarea criticii ar trebui să le atribuie în primul rînd unor lucrări de sinteză. E momentul ca și critica să se ridice prin preocupările ei teoretice la nivelul istoriei literare unde s-au înregistrat, în ultimul deceniu mai ales, opere remarcabile. Aș cita aici numeroasele lucrări de sinteză privind specificul folclorului românesc, înfrîurirea lui asupra literaturii culte, monografiile asupra unor specii sau a unor teme și motive cu circulație europeană sau universală. „Nu putem uita sintezele consacrate umanismului românesc, concretizat în opera cronicarilor, cele privitoare la clasicism și roman-tism, la ideologia pașoptistă, la simbolism, naturalism, semănătorism, poporanism, gîndirism, la curentele avangardiste, ca și numeroasele și impunătoare monografii despre scriitorii mai mari sau mai mici, despre revistele literare care au determinat școli, curente și orientări noi în evoluția culturii românești, despre raporturile dintre literatura română și literatura universală” (**Primatul sintezelor în critica literară**, p. 269). Un excelent comentariu este intitulat **Moștenire culturală — opțiune ideologică**. Ion Dodu Bălan trece în revistă toate problemele care țin de moștenirea culturală din unghiul indispensabil al valorificării ideologice, demonstrînd că aceasta nu e o descoperire actuală, că totdeauna cînd s-au îndreptat asupra trecutului, istoricii literari au făcut o selecție, au manifestat o opțiune. Dovadă imaginile

foarte diverse, divergente chiar, prin care au intrat în conștiința posterității scriitorii, curente, epoci. Altfel au fost receptați pașoptiștii de către scriitorii militanți pentru desăvîșirea unirii, realizată în 1918, altfel au fost receptați de către gîndirii care au denaturat sensurile activității lor literare și politice. Manifestîndu-și cu fermitate poziția, criticul nu pierde din vedere unele fenomene care mai impiețează asupra receptării adecvate a moștenirii literare. Nu e normal ca, în numele subiectivității necesare a exegetului, Blecher sau Urmuz să fie considerați, deschis sau tacit, prozatori de virf ai perioadei care a dat pe Sadoveanu, Rebreanu sau Camil Petrescu, după cum nu e normal ca, în numele priorității criteriului estetic, valorile strict culturale să fie neglijate. Ion Dodu Bălan are meritul de a nu se menține în sfera generalităților ci, printr-o continuă aplicare la opera marilor personalități ale trecutului, își ilustrează ideile și își susține opiniile cu forța exemplului. Sînt invocați Eminescu, Blaga, Goga — căruia i-a dedicat și o substanțială monografie — din această continuă confruntare rezultînd superioarea interpretării marxist-leniniste care, fără a ocoli contradicțiile, pune în lumină înaltele valori ale moștenirii culturale. Criticul repudiază atât sociologismul vulgar cît și estetismul dar, cum cel dintîi ține oricum de o fază depășită în critica și istoria noastră literară, își îndreaptă cu predilecție tirul împotriva denaturărilor mai recente, rod debil al întreprinderilor realizate de exegeți ce privesc „prin ochelarii lor aburiți de ifose formaliste”.

O bună parte a volumului este ocupată cu comentarea fenomenului literar — profilul de scriitorii, cronici și recenzii — altfel spus cu transpunerea în practica criticii a principiilor enunțate în articolele teoretice. Spre deosebire de unii critici la care cele câteva declarații de principiu servesc doar spre „acoperire” a unui exercițiu ce se desfășoară adesea în absența ideilor generale și a unor direcții călăuzitoare, la Ion Dodu Bălan, concordanța dintre principii și formula criticii practicate este totală. Criticul relevă valorile artistice consonante cu idealurile epocii noastre (de aici și titlul culegerii), se entuziasmează cînd le întâlnește, obiectează franc, dar în spiritul urbanității, cînd remarcă disonanțe. El urmărește coordonatele estetice ale operei, subliniind totodată rolul lor educativ și patriotic. Capacitatea de a surprinde din aceste unghiuri, sunetul propriu al unei opere, este remarcabilă, recomandînd puncte de vedere autorizate pentru critica literară contemporană. Iată, din perspectiva conjugată a „conținutului” și a expresiei, exegeza la volumul **Gustul simbului**, în care predomină o poezie a genezei, de un intens dramatism, urmărită și în articulațiile tehnice ale versurilor: „Poetul este atras într-o mare

măsură de început, de nașterea lucrurilor și a fenomenelor, de „izvoarele oarbe, din subterane temple”, care, eliberate din „pinza grea de somn”, „plonjează în lumina pe care o sorb țîpînd / nașterea dorind să și-o contemple”, de „mugurii pădurii”, în „sommambula dăruire de fum”, de nașterea gîndurilor, a sentimentelor și a doinei românești, de geneza patetică și dramatică (în lupia cu vechiul) a lumii noi și a omului ei reprezentativ. Poezia lui Dumitru Popescu luminează obrșile, captează izvoarele, descoperă rădăcinile adînci ale lucrurilor și fenomenelor, dezgheacă coaja enigmatelor pentru a le cunoaște simburile precum și spectacolul dialectic al devenirii, a raportului dintre viață și moarte. Dar universul acestei poezii cu geneze și stingeri continue nu este grevat nici o clipă de spaima primitivă a morții, ci de tristețea profund umană că murim și părăsim ireversibil viața cu toate durerile și frumusețile ei” (p. 168). Astfel de exegeze complexe, pertinente putem citi și în alte cronici, cum sînt cele consacrate volumelor semnate de Ion Brad, Constantin Ciopraga, Nicolae Balotă, pentru a nu cita decît cu titlul exemplificativ. Unele comentarii sînt însă prea sumare, menținîndu-se în generalități. Ideile despre teatrul lui Horia Lovinescu se cereau și ilustrate pe texte, aceeași ilustrare fiind necesară și în judiciosul comentariu intitulat **Dezbateri despre om, despre destinul său în teatrul lui Paul Everac**.

Studiile de istorie literară concordă cu principiile din articolul **Moștenire culturală — opțiune ideologică**, înscriindu-se în vasta operă de valorificare, din perspectiva prezentului, a tot ce s-a creat durabil în trecut. Păstrînd rigoarea științifică, criticul știe să fie și liric, intercalînd amintiri și note personale, aruncînd punți afective spre personalitățile evocate dintr-un trecut mai depărtat ca Gheorghe Lazăr și Dimitrie Cantemir, sau mai apropiat, cum este cazul lui Blaga. Cîteva studii se ocupă cu scriitorii de obicei neglijăți, așa zii „minori”. Ion Dodu Bălan se îndreaptă cu generozitate asupra lor, relevîndu-le meritele literare sau numai culturale. Barbu Nemeșanu e primit ca un predecesor al lui Marin Sorescu, la Spiridon Popescu, explîcînd trăsăturile poporaniste, criticul suprasolicitează, totuși, opera, găsînd, în schimb, tonul adecvat în comentarea scrierilor celuilalt „viețist” și succesor al lui Creangă, I.I. Mironescu. Fie că se îndreaptă spre istoria literară, fie că scrie critică de cea mai strictă actualitate, Ion Dodu Bălan investeste pasiune și responsabilitate, definindu-și astfel atașamentul pentru o cultură ea însăși angajată în promovarea nobilelor idealuri ale umanismului socialist.

O redimensionare a miturilor

Const. CIOPRAGA

Voci alarmate exprimă temeri cu privire la rolul folclorului. Experiențele moderne în artă par a demonstra în literatura franceză de astăzi ignorarea unui filon inepuizabil, care la noi, în manifestările lui multiple, a stimulat capodopere. Asistăm, în continuare, potrivit unei dialectice a frumosului, la o redimensionare a miturilor în funcție de noile orizonturi sociale, spirituale și estetice, încît la o analiză spectrală, literatura ultimilor ani poate revela necesare schimbări moleculare dar nu discontinuități ori semne de ruptură. Folclorul nu e numai mitologie, ci și conștiința noastră patetică, de unde, la scriitori, diversitatea contactelor, mergînd de la simpatia vagă pînă la sacralizare. În măsura în care implică o doză de eternitate și o parte de efemer, limbajul mitico-folcloric, aliaj de reflecție în fața lucrurilor și de fantezie comunicînd cu misterul lucrurilor nevăzute, acționează firesc, organic, revitalizînd, restabilind legături sau invitînd la călătorii sentimentale către izvoare. La creatorul anonim de acum cîteva secole, limbajul mitico-folcloric aspira spre totalitate în înțelesul că tindea să traducă în **toto** o stare de existență. La aceea dintre creatorii de astăzi sensibili la ecurile miturilor colective, respectivul limbaj traduce în special o stare de **spirit**, fapt ce probează că, în cadrul evoluției materiale și psihice, fenomenul în discuție comportă anumite permanențe și normale tendințe de deplasare. Pînă la Eminescu și chiar la poeții de la începutul secolului în curs, sensibilitatea estetică populară își imprima caracterul în sens subliniat imitativ, stereotip. Lira heptacordă eminesciană a demonstrat, cea dintîi, avantajele ridicării de la repetiție și rutină folclorică la viziune nouă, păstrînd din mostrele colective nodurile metaforice, orfismul, fiorul existențial, lumina fertilizantă. Argezi, Blaga, Enescu, Brăncuși, fiecare în propriul domeniu, au realizat, la rîndul lor, sinteze, topind, unificînd, stilizînd, eliminînd sau potențînd, în direcția unei organicități tipic românești, cu deschidere spre universal. Apa, focul, aerul, lumina, principii ale cosmogoniilor primitive, devenite componente ale cîntului, exprimă la Blaga mai mult decît **mirare** în fața miracolului elementelor în perpetuu mișcare: un concis poem din **Mirabila sămînță** (e vorba de **inima pădurii**) sugerează, în ritmurile incantatorii, de tip folcloric-magic, ridicarea la o dimensiune filozofică, metafizică, însăși misterioasă pulsație a protoistoriei, aceasta concretizată de cadrul protector, realitate și simbol, Semnificativă unduire, așadar, între **mirare** și **acomodare** cu stihile: „Mire-te, dezmire-te / zilele pădurii, / zile ale facerii, / zilele răsării, // Mire-te, dezmire-te / văile răsării, / cari vădesc miresmele, / mindrele și merii. // Mire-te, dezmire-te / cîntecul făpturii, / locul unde toate cresc, / inima pădurii”....

Reliefuri și rezonanțe folclorice exprimă în literatura epocii noastre accente ale unei stilistici naționale cu o tot mai evidentă înclinare spre semnificații filozofice. Argezi din **Poeme noi** și alte volume din ultima sa etapă conferă baladei, doinei ori modestului **Cîntec din fluier**, valori cu tendințe spre monumental și cosmic. Legenda pe de o parte, ritualitatea stilului narator pe de alta, demonstrează la Sadoveanu, unul dintre marii contemporani ai lui Argezi, că în **Nicoară Potcoavă** accentele memorabile vin dintr-un trecut al arhetipurilor și exprimă artistic un umanism diferențiat. Rădăcini în folclor au și reacțiile afective din **Descult**, din **Ce mult te-am iubit**, ori din **Pădurea nebulă** de Zaharia Stancu. Ecuri ale unui folclor sui-generis, specific aglomerărilor hibride de la periferia Capitalei, sînt detectabile în **Groapa** lui Eugen Barbu, poem tragic în care deprecierea omului și evaziunea în cîntec și alcool poartă parcă semnele unui destin inexorabil. Vibrantele **Cîntec țigănesc** ale lui Miron Radu Paraschivescu provin din aceeași zonă de tenebre și mister. Dacă la un poet ca Ion Horea din primele volume, ori la Teodor Balș din **Pe-un picior de plai** aerul folcloric e difuz, la Ion Brad el are o pulsație istorică, iar la Ioan Alexandru, la Ion Gheorghe ori, mai recent, la Gheorghe Istrate trapează o mitologie cu nenumărate antene către un trecut arhaic, neconsemnat istoriceste. În mitul personal, la ultimii trei, trebuie să vedem forme posibile ale miturilor colective. În căutarea unui trecut uitat pentru că acesta n-a putut fi notat la timp, la Ioan Alexandru, la Ion Gheorghe, la Gheorghe Istrate și la alții din generația lor se observă interesul pentru forme oculte, ritualice, magice, legate de fondul inconștient colectiv, acel fond care constituie obiectul cercetărilor psihocritice.

Metamorfoze folclorice în sensul valorificării moderne a fantasticului au loc, în pagini de excelență ținută artistică, la prozatori ca Dumitru Radu Popescu, Fănuș Neagu sau Ștefan Bănuțescu. Numai cîteva nume din domeniul picturii: olteanul Ion Țuculescu, transilvăneanul Ion Vrăneanu și bucovineanul Dimitrie Gavrilean iau din folclor fabulosul, accentele magice-pitoești, muzicalitatea cromatică. Dar problema ne duce în special spre mituri. Brăduț Covaliu și Sabin Bălașa, pe anumite porțiuni, au, la rîndul lor, plăcerea grațiosului naiv, de sorginte folclorică.

mențiuni critice

Un poet căzut în război: Ion Șugariu

O istorie a literaturii române ar trebui să aibă și cîteva pagini albe. Această risipă ar echivala cu stropul de vin vărsat în memoria celor dispăruți prea devreme. Ar fi paginile pe care critica le-ar fi consacrat lor, dacă ei, scriitorii morți tineri, ar fi avut șansa să-și scrie pînă la capăt opera. Un Cîrlova, un D. Iacobescu, un Ion Șugariu, Gheorghe Mărgărit și Nicolae Labiș, Vasile Văduva, Ovidiu Hotineanu și Nicolae Baltag s-ar întâlni în destinul lor comun, în literale pe care nu le-au putut scrie...

O carte venită din Baia Mare, semnată de tînărul gazetar Ștefan Bellu, aduce în actualitate figura unui scriitor nu doar uitat ci foarte puțin cunoscut: Ion Șugariu. Cine a fost Ion Șugariu? Anticipînd această întrebare, Ștefan Bellu răspunde printr-o monografie riguroasă construită, din care viața lui Ion Șugariu dar mai ales opera sa, atît cît a fost, transpar în adevărata lor lumină.

Scriitor din generația lui Emil Giurgiuca, Laurențiu Fulga, Teohar Mihadaș, Al. Husar, — Ion Șugariu a murit, cînd încă nu împlinise treizeci și unu de ani, pe frontul din Cehoslovacia, cu cîteva luni înainte de terminarea războiului. Un jurnal păstrat ca prin minune și publicat în 1968 (sub îngrijirea lui Laurențiu Fulga) este radiografia unei conștiințe febrile, deschisă și comprehensivă la noua epocă („Nouă, de aici, ne place să credem că nu ne-am dat jertfele zadarnic, că am luptat pentru o lume mai fericită. Supraviețuitorii, cîți vom fi, care vom intra în lumea aceea, vom fi bucușori că am contribuit la nașterea ei”).

Atît poezia cît și critica sau publicistica lui Ion Șugariu sînt expresia

unei viziuni vitaliste, stence, afirmative asupra existenței. Pentru fiecare compartiment al activității scriitorului, și îndeosebi pentru poezie, partea cea mai rodnică a scriitorului, Ștefan Bellu își susține demonstrația cu elocvente citate din critica vremii, care a fost, în genere, receptivă la creația lui Ion Șugariu. Octav Șuluțiu, Perșesciu, Ovidiu Papadima, Traian Chelariu, Pericle Martinescu, Ovidiu Drimba, Gherghinescu Vania sînt doar cîteva din cei care au scris despre cele trei plachete publicate în timpul vieții: **Trecere prin alba poartă** (1938), **Paradisul peregrinar** (1942), **Țara de foc** (1943). Pentru o deplină edificare a cititorului de astăzi asupra posibilităților lirice ale lui Ion Șugariu ar fi fost necesară, credem, reproducerea în **Addenda**, a celor mai frumoase poezii ale acestuia. Dacă în interpretarea liricii autorul monografiei se oprește deseori la suprafața fenomenului, el are observații pertinente despre sursele și resursele demersului critic al lui Ion Șugariu, convingîndu-ne că acesta demonstrează disponibilități cel puțin la fel de mari pentru interpretarea fenomenului literar.

Augmentativ pe alocuri, din motive lesne de înțeles, Ștefan Bellu face o restituire necesară, scrisă cu pasiune, monografia sa fiind, așa cum remarcă Laurențiu Fulga în patetica evocare ce deschide cartea, un act de suprem omagiu adus unui om și unui poet ale cărui rădăcini se află cuprinse în matricea Maramureșului.

Nicolae TURTUREANU

NORMAN MANEA: Primele porți

Confruntarea eroilor lui Norman Manea (**Primele porți**, Editura Albatros, 1975), în cadrul unor conflicte de mare acuitate, surprinde momente definitorii din formarea dramatică (nu o dată întreruptă în mod tragic) a generației războiului. Nu tinerii activi, victorioși combatați dăruți cu pătimașă intensitate evenimentelor istorice (vezi Pop Simion,

Marșul alb) atrag atenția scriitorului, ci o altă categorie, cea a înfrînților, a supraviețuitorilor cu orice preț, a complexărilor ce îndură de-a lungul vieții povara amintirilor. Lupta pentru „a fi” dată în condițiile inumane ale lagărului de concentrare, adaptarea dificilă la viața normală, evoluția ulterioară aflată permanent sub semnul spaimelor trecutului constituie tripticul de referință al cărții. Confesiunea personalului central, fragmentată prin delimitarea narațiunii în povestiri de sine stătătoare, comunică febril contorsionatul proces al maturizării, element fundamental, esențial al unei existențe. În acest sens maxima shakespeariană „Ripeness is all” — motto-ul cărții, dezvăluie un punct de vedere.

Spaimă, foame, umilință, solitudine, incertitudini, vecinătatea imediată a morții, însemnau tot atîtea ipostaze ale unei copilării frustrate, transformate în vis de groază. Sfirșitul războiului nu înseamnă și sfirșitul durerilor, al spaimelor, al umilințelor, al nefericirilor. Impactul cu normalitatea concentrează neliniști, neașteptate suferințe, umire și încinare. Totul se învață sau se reinvață. Cuvintele cu sonorități și culori specifice denumesc duios sau dur realități necunoscute și neliniștitoare: ceasul și radioul, minciunile și mârșănișii, legea lui Pitagora sau primele expresii în limba franceză. Pacea revine însoțită de cortegiu mic burghez al convențiilor, al seriozității respectabile, al automatismelor insipide. Fragilitatea relațiilor sociale însoțește dezlănțuirea oarbă a veseliei comune. Inadaptabilii, sensibili exacerbați sînt supuși șocului brutal al banalității, al grotescului chiar (Discursul unui copil, martor al atrocităților lagărului morții, devine număr de atracție în programul nunților și botezurilor). Adolescența invadată de umbrele trecutului, tineretea încă tributară traumatismelor, dau eroului o alură complexă, decupată sensibil într-o scriitură modernă, cu reverberații faulkneriene.

Profunzimea mesajului, analiza psihologică de mare finețe, stilul elaborat, pîndit uneori de primejdia monotonei, nu eludează însă artificialitatea tribulațiilor erotice sau a construirii unor caractere.

Virginia BURDUJA

Oricît se va schimba la față și își va moderniza producția, oricît va crește modernizîndu-se, Nicolina rămîne, pentru ieșeni în primul rînd și apoi pentru țara întreagă, o citadelă a dirigenței revoluționare, muncitorești, călîită în luptă aspră. Bătrînele Ateliere din păianjenisul liniilor, afumate și ruginite, au încălzit pînă la incandes-

cență, în halele lor, cele mai înaintate conștiințe de luptători și au purtat cu bărbăție tinerească flamura revendicărilor muncitorești. Apoi, după victorie, au urmat anii reconstrucției. Un ceferist pensionar stă rezemat de zidul cu cărămida în carmin închis ca singele încheiat și urmărește melancolic trecerea trenurilor, din ce în ce

mai numeroase, mai grăbite, mai puternice. Zidul Nicolinei nu e întimplător în culoarea singelui încheiat, atît de categoric încît nu-l poate estompa nici fumul, nici rugina fierului. Și nici întimplător nu bat tinerii mereu la porțile Atelierei, dorindu-se ucenicii ai uzinei intrată în legenda mișcării muncitorești.

Am cunoscut un om al Nicolinei. Fe Hristea Văleanu. Poate că aș fi trecut pe lingă el cu indiferență, așa cum trecem zilnic pe lingă alții oameni, dacă nu aflam întimplător că acest meșter lăcătuș, fără alte atribuții decît cele ale unui om obișnuit, se află prezent în cimpul muncii de patruzeci și trei de ani. Tovarășii săi de muncă afirmă că pentru ei „Nea Văleanu” reprezintă un veritabil Geovital. Neobișnuita sa rezistență fizică, bogata experiență profesională și atitudine exemplară față de muncă, răspîndesc în jur acel fluid miraculos al tineretii fără de bătrînețe.

La primul contact cu acest om „vechi” am avut impresia că voi găsi cu greu o porțiță deschisă spre gîndurile și sentimentele sale intime. Fără a fi ursuz sau nesociabil, Hristea Văleanu, părea, în unele momente, absent la lumea din afară, privea mai mult în el însuși și din această cauză se hotăra cu greu să-și exteriorizeze gîndurile. Pînă la urmă, însă, s-a dovedit a fi un interlocutor agreabil. Ce-i drept, nițel cam zgîrcit la vorbă sau mai bine zis cumpătat, dar nicidecum zăvorât în sine.

Cînd, după îndelungi căutări, am reușit să dau de „Nea Văleanu” tocmai ieșea de sub un vagon. L-am salut. Mi-a răspuns, l-am întrebat dacă are puțin timp liber și mi s-a părut că nu mă ascultă. Privea undeva spre usa halei. „Am de spus cîteva vorbe unui strungar. Vin imediat”, zise, mai mult pentru sine. Și se depărta cu pas sprinten, uimitor de sprinten pentru anii săi. S-a întors curînd, în aceeași cadență, nu păsînd grijuliu peste sinele de cale ferată din fața halei ci făcînd scurte salturi. L-am rugat să-mi povestească pe scurt cîte ceva din viața lui, din cei peste patruzeci de ani de activitate în producție. Și din nou mi s-a părut că nu mă ascultă, că pri-

Un om obișnuit

veste undeva peste umărul meu. Și într-adevăr privea, căci pe loc dădu cuiva o indicație în legătură cu verificarea unor frîne sau cam așa ceva. Apoi și-a îndreptat atenția către mine: „Ceva despre viața mea, spuneți? Păi viața mea e una dintre cele ale muncitorilor vechi: în producție de la paisprezece ani, lăcătuș, căsătorit, trei copii, membru de partid... Cam asta ar fi tot. Ca mine sînt mii și mii... O clipă numai, să verific o treabă. Vin imediat”. S-a întors repede. Cred că între timp hotărîse să abată discuția pe alt făgaș. „Hala asta e bătrînă și cam urîtă. Pe cele noi le-ați văzut. În cea de alături lucrează niște fete strașnice, sudorițe. Au mîini și ochi de chirurg. Fi bat pe băieți la măiestrie”. Și din nou am avut impresia că uitase de mine. Își vorbea sieși sau cuiva nevăzut. Din monologul lui „Nea Văleanu”, întrerupt de lungi pauze, am aflat că una din marile sale bucurii sînt cei trei copii: o fată și un băiat ingineri mecanici, un băiat tehnician chimist. „Tinerilor de azi li s-au deschis multe drumuri. Dacă au dragoste de muncă, își îndeplinesc, pe nesimțite, toate dorințele”. Și din nou s-a confundat în tăcere. L-am întrebat dacă nu se simte obosit după atîția ani de muncă neîntreruptă. Și am pomenit ceva despre pensionare, despre odihnă. Mi s-a părut că a tresărit, dar mai mult pe dinăuntru. „N-am simțit niciodată oboseala. În cei trezeci de ani de cînd lucrez aici la Nicolina, am parcurs, cu pasul, una cu alta, peste 150.000 de kilometri. Pașii făcuți sub acoperișul acestei hale pe unde mă mai cheamă treburile nu-

mai pun la socoteală. Munca, drumul pe jos și aerul curat mi-au sporit întotdeauna puterile”.

Și am aflat că Hristea Văleanu deapănă zilnic sub tălpi, indiferent de anotimp, șaisprezece kilometri, distanță și timp pe care nu le lasă nefrufrificate. În drumul spre întreprindere coordonează în gînd, pînă la amănunt, activitatea întregii echipe, repartizează oamenii, fixează sarcinile. În drumul spre casă planifică treburile ce le mai are de făcut în gospodăria personală. „Să obosesc?! N-am obosit eu în primii ani de după eliberarea țării cînd zile și nopți în sir nu ieșeam din hala asta. Aici dormeam, aici mîncam. Vorba vine că mîncam. Mai mult ne amăgeam cu mai nimic. A fost greu pe atunci, dar nădejdea era mare. Și am răzbit, fără să obosim. Sau fără să ne gîndim la oboseală. Nu aveam timp pentru așa ceva”. După un scurt răgaz i-am pomenit din nou despre pensionare, deși bănuiam că discuția despre această perspectivă îl va determina pentru un timp să se retragă în carapacea tăcerii. Și chiar s-a retras. Dar pînă la urmă a revenit înafară. „De ce să mă gîndesc la pensionare cînd știu că în acel moment nu voi mai fi cel de acum. O parte din mine va rămîne aici în această hală. În această întreprindere. Și tocmai cînd totul va fi transformat din temelie! Dar pînă atunci mai sînt cinci ani. De altfel nu am de gînd să părăsesc acest loc de muncă înainte de a împlini cincizeci de ani de activitate. Ar trebui să mai fiu îngăduit doi ani în plus, peste cei cinci. Vom vedea, poate capăt o derogare... Mă iartă o clipă. Trag o fugă pînă la strungari. Vin imediat”.

Și a plecat, cu același pas sprinten, tineresc.

Dumitru IGNEA

Clubul dintre hale și lupta cu inerția

Undeva, între hale și oftat de pneumatice, cu răsăduri de zgură și planșății de carcasa ruginite, o sală ca de uitat cinematograful periferic cu lumină prăfuită, o intenție de scenă și scaune sculptate ocazional, bătute în podea. Dar cineva a ridicat perdelele grele, cineva în halat albastru și dintr-o dată s-a văzut că afară e soare; un alt halat albastru a deschis larg ușile în două canaturi și cîțiva tineri au băgat curioși ciufurile în hangarul misterios; în fine, alt halat, tot albastru, a scris ceva cu degetul pe colbul mesei lungi, tradiționala masă de ședință — mi se pare: **Bine ați venit — Noroc.** Cei care primeau cu asemenea caligrafie ocazională erau secretarul de partid, președintele sindicatului și directorul — cele trei halate în albastru mineral. Oaspeții: vreo doi scriitori, un pictor, un profesor, un activist de partid. Pregăteam inaugurarea clubului dezbaterilor de artă de la Uzina Nicolina. Uzina care își vedea inimos de treabă în acel iulie 1973.

*

La prima vedere, inginerul Alexandru Dumitrache pare un bărbat firav, sfios și închis în gîndurile sale, încercînd să-și încărunească părul blond cu fumul țigării. Are însă privire de om îndrăzneț și gesturi rezepezi de spadassin, iar după ce se prinde în hora discuției atrage prin logica strînsă, inginerescă. Stăteau atunci față în față: tînărul proaspăt director și uzina, bătrîna uzină. Directorul nu era singur. Neculai Chioșac, secretarul de partid pe întreprindere, deși taciturn și cam neguros, Alexandru Gheorghiu, președintele sindicatului, cu mișcări calme, cumpătate, erau cîștigați pentru idee. Iar după ei, alte și alte halate albastre, intrate așa ca din întimplare la club și rămînînd care pe scaune, care rezemați provizoriu de vreun panou cu lozinci.

Ideea însuflețitoare inspirată de comunist era, în cîteva cuvinte, aceasta:

Nicolina intră într-un proces de rapidă modernizare pregătindu-se să compare în concursul industriei românești cu un profil nou. Pentru a-

ceasta va fi dotată cu utilaj de ultimă tehnică mondială și va intra într-o companie de mari investiții.

Modernitatea unei uzine nu stă însă doar în clădiri și mașini, ci în primul rînd ea se modernizează prin oamenii care vor deservi utilajul. Concepția învechită, lipsa de orizont, sfera îngustă a preocupărilor profesionale cît și închiderea spre tot ce e frumos și înălțător în viață sînt tare omenești ce influențează direct producția. Om și mașini formînd un tot, o încordare spre un țel comun, e firesc să se influențeze reciproc. De aceea, investițiile se cer pregătite concomitent: utilaje și deservenți.

În ceea ce privește elementul om nu e de conceput o pregătire profesională completă, specializarea superioară, fără o modelare estetică a sufletului. Unui om format sub lumina culturii multilaterale și sensibilizat pentru frumos, i se poate cere o producție gîndită în prealabil, realizată modern în toată accepția cuvîntului.

Astfel, a luat ființă modestul început club al dezbaterilor de artă de la Uzina Nicolina, care ar fi putut fi intitulat, încă înaintea cenei literar, „Lupta cu inerția”.

*

La început a fost o expoziție de pictură Victor Mihăilescu-Craiu și vreo cîteva duzini de tineri discutînd între simezele improvizate, înainte de intrarea în schimb. Privindu-i cu un licăr de bucurie pe sub sprîncene, directorul le-a vorbit despre culori și metalurgie, despre frumosul de toate zilele și noblețea muncii. Au urmat expoziții ale multor pictori de valoare. Șezători susținute de scriitori, expunerii făcute de critici, dezbateri pe teme fierbinți cu participarea unor activiști cu importante munci de răspundere pe linie de partid și de stat, pînă la grad de ministru, s-a desfășurat un colier de manifestații pe care le putea rîvni orice ateneu, ori casă de cultură. Perseverenți, știînd precis ce urmăresc, inițiatorii de acum doi ani au antrenat în acțiune mereu alți colegi, încît în vara aceasta, cînd ne-am reintîlnit pentru a decerna — nu întimplător — la Nicolina premiile ceneclurilor literare din Iași,

totul părea a se petrece în altă întreprindere.

Clubul arată, în adevăr, a club de fabrică nivel 1975, prezumtivii consumatori de frumos de odinioară au devenit și creatori de artă iar publicul pare un răsad de flori deschise răsăritului de soare. Expune pictură de bună ținută un invitat al cercului de artă plastică: lăcătușul Victor Balan de la Antibiotice. Nu fiindcă Nicolina n-ar avea artiștii ei plastici, dar Pavel Șoltuz, Gh. Neamțu, Gelu Scortescu și celelalte penele se pregătesc pentru expoziția festivă. Ca președinte al juriului, nu m-am uimit deschizînd plicurile ca printre premiile concursului să aflu și doi poeți de la Nicolina: Alexandru Tacu și Const. Pricop. Ultimul a primit premiul Secției forjă, un premiu constituit prin contribuția bucuroso-voluntară a forjorilor, un premiu de înaltă combustie și care l-a adus la microfon pe Const. Pricop cu o sensibilă evocare a lui Ilie Pintilie: „Vișinu-i acum în floare / Ceru-i cîmp de poezie / Luna cade lucitoare / Peste casa ta, Ilie”. Ca invitat, corul alb al elevilor de la Liceul „Emil Racoviță” aducînd o prezentă imaculată pe albastrul de oțel al halatelor și urcînd armonii soprane peste huruitul halelor din jur.

În aceste zile, clubul Nicolinei se pregătește pentru a sărbători, la 23 August, împlinirea a doi ani de dezbateri: expun picturii Nicolinei, vor citi versuri poezii Nicolinei, va conferența un iubitor de frumos tot din uzină. Noi, ceilalți, vom asista doar. Tema ședinței festive ar putea fi intitulată „Lupta cu inerția”, „Metalul și artele”, sau poate mai curînd „Spre Nicolina de miine”. Mai ales că, în jur, urcă spre cer noua hală de sculărie iar pe machete prinde consistență marea uzină metalurgică proiectată de la Nicolina spre sud, către Ciurea — și care miine va trece din machetă în viață.

Un miine apropiat și sigur, fiind edificat mai întîi în oameni.

Aurel LEON

Glasurele din August

Cine crede în amiaza fierbinte a țării
Lăudat fie mereu și stăpînitor
A toată întinderea gîndului, pînă
În piscul de soare numit viitor.

Cine nu se teme de moarte e viu
Chiar și în brațele morții, cu brațele sale
Iluminînd trupul cel veșnic al țării
Ca un cîntec de sfînte chimvale.

Cine știe să-și ridice fruntea-n zenit
Spală cu ea orice negură cît de amară
A inimii, — clopotul roșu din veac răsunînd
Cu dangăt de foc în rostirea de țară.

Așa se vorbiră atunci toate gîndurile
Și toate crengile acestui țărîm de eroi,
Din care zborul înalt al marelui August
Tot mai viu și puternic vibrează în noi...

Haralambie ȚUGUI

Lumină

Rămîne august pururea lumină
În ochii noștri, floare de cîmpie,
În cuget și în suflet noi l-am durat, tîrie,
De nici o viscolire lovit la rădăcină.

Rămîne august în altoi latin
Și-n omul om, în fiecare casă,
Nu a căzut din cer ca un destin.
Noi l-am purtat în singe și în coasă.

Rămîne august, cite generații
Pe-acest țărîm de visuri și zidiri.
Cît stele străluci-vor, constelații,
Bărbații mari ai marilor iubiri.

Rămîne august și drapel și țară
Și-n lume nu avem nimic mai sfînt
Decît al libertății ceas de vară
Pe românescul strămoșesc pămînt!

Aurel BUTNARU

Cu-acea mișcare pură

De gînduri fără umbră cum freamătă pădurea
În trecerea suavă ca un izvor de vise,
Cu-acea mișcare pură ce-aduce mîngîierea
Se-nalță prin iubire cuvintele nescrise;

E singura iubire păstrată cu iubire,
E legea fără nume, simbol eternizînd
Stătornicia noastră în anotimp de aur
Săpat în grai și limbă și-n tot ce-avem mai sfînt.

E singura iubire, iubire din străbuni
E aura prin care mă-ncumet să vorbesc,
Cînd, ascultîndu-i limba cu-acea mișcare pură,
Sînt patriei tulpină cu tot ce-i pămîntesc!

Ion BORODA



GHEZA VIDA: „Monumentul martirilor de la Moisei”

INSURECȚIEI

or l-a constituit transmiterile P.C.R. a parolei „Înainte de a începe pregătirile în insurecției.

după cum anunțase în hui Antonescu sosește la palatul lui la rege a durat vreo irșit a acceptat invitația lui e să participe și la primirea

venit la palat cu oarecare audiența sa la Mihai I — ența lui Mihai Antonescu și — a început pe la 16.10. Marat propunerea regelui de a rmistițiul. Mihai I, îndeplidintat de către forțele paunci demiterii lui I. Antoului său. Apoi, în „salonul ouă, unde avusese loc utișalului la rege, a pătruns lumitrescu care a procedat i și Mihai Antonescu. Cind entul era, cu aproximație. In România, insurecția nafascistă și antiimperialistă

insurecției, faptele care au intr-un timp foarte scurt, tă -au derulat cu maximă

17.30 au fost chemați și t în incinta palatului renai mulți demnitari ai gu- (generalii C. Pantazi, C. onelul Mircea Elefterescu). prezentantul P.C.R., Lucrează cuvintul de ordine ca, elor survenite, să se mear- înă la capăt”.

Comandamentul Militar ai ransmite parola „Pajura”, care toate trupele aflate în l centru al insurecției, au u a se pregăti să intre în a. Simultan au fost alar- le luptă patriotică din Ca-

minute. C.M.C. transmite o r — **extremă urgență**, în e din garnizoana București tivul de luptă.

0 au fost alarmate trupele e, al doilea centru vital — pentru asigurarea trium-

aceeași vreme s-a emis l 619 prin care generalul d pgnat șef al primului

lat după doborârea dictatu- Tot atunci s-a întocmit prin care noul premiei a guvernului ce cuprindea tă în istoria contemporană i reprezentant al P.C.R. în ițiu Pătrășcanu. Cooptarea ivern, cu rangul de minis- și de **ad-interim** la Justi- ovadă concludentă a recu- mordial jucat de P.C.R. în ntă antifascistă, precum și telor în plină desfășurare.

la ora 20,30 și pînă la ora cu deplin succes acțiunile ale din București de on- cipalelor germane din oraș e de acces ale trupelor hit- capitalei.

oportant și semnificativ în a petrecut aproximativ în 0,50, cind ministrul german ilierul său de legăție sînt de către rege. La întrebă- in legătură cu soarta An- âspunde că numise un nou ca „trupele germane să fie fără împotrivire, pentru a între ele și armata română.

„Trimisul fűhrerului în România — se consemnează în lucrarea **Istoria unei zile** — s-a infuriat la auzul acestui avertisment; în- treabă din nou unde sînt Antoneștii. Cînd i se răspunde că Palatul nu știe de soarta lor, von Killinger amenință. Regele Mihai va po- vesti ulterior că baronul a promis o cruntă «răzbunare nemfească asupra capetelor noas- tre». Colonelul Emilian Ionescu, care se afla într-o cameră învecinată, confirmă aceasta, amintindu-și că l-a auzit pe von Killinger țipînd, amenințînd să transforme România „în- tr-o baltă de sînge”; mai mult, ministrul Rei- chului a izbit cu pumnul în biroul lui Mihai I. Atunci aghiotanțul regal Emilian Ionescu intră în încăperea și Mihai i se adresă: «Audiența acestor domni s-a terminat»...»

— De la ora 21,30, posturile centrale de ra- dio au început să anuște, la scurte intervale, că vor transmite în curînd „un comunicat im- portant pentru țară”.

— De îndată după ora 22, Radio România și Radio București difuzează, în ordine, procla- mația regelui către țară, declarația noului guvern român și primele măsuri luate de că- tre autoritățile insurecționale. La redactarea acestor documente istorice un aport major a incumbat delegaților C.C. al P.C.R. Din docu- mentele transmise la radio, se desprindea cu claritate că, în urma înlăturării guvernului an- tonescian, România a rupt în mod automat alianța cu Reichul hitlerist și că se retrăsese din războiul de partea Axei, că solicita armistițiu cu Națiunile Unite și că, pentru eliberarea in- tregului teritoriu național de sub ocupația trupelor fasciste, ea va combate „alături de arma- tele aliate și cu ajutorul lor, mobilizînd toate forțele națiunii”.

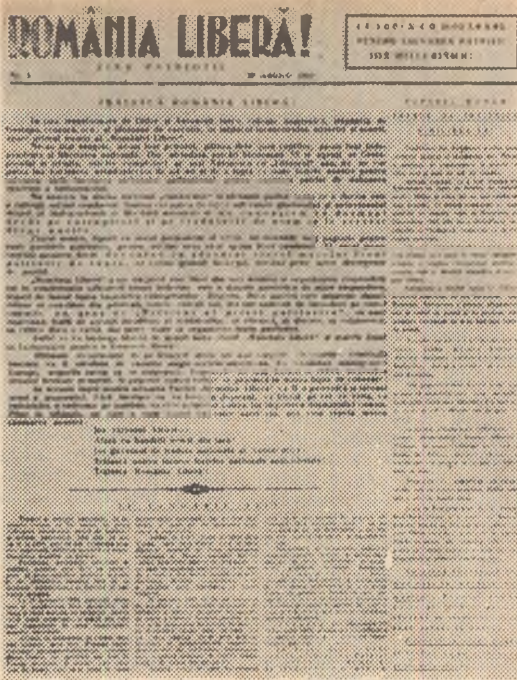
— Documentele difuzate de posturile centra- le de radio după ora 22 și retransmise de mai multe ori apoi au provocat satisfacție în în- treaga țară. Chiar în acele ceasuri tirzii din noapte în numeroase localități au avut loc impresionante manifestații în cadrul cărora masele populare și-au exprimat bucuria pentru cotitura produsă în orientarea României în conflictul mondial și atasamentul față de ca- uza insurecției. Documentele transmise la ra- dio au fost recepționate, bineînțeles, de căm- unitățile armatei române din interior sau din zonele operative care le-au interpretat — ful- ger și corect — drept **un ordin** de încetare imediată a luptei contra Națiunilor Unite și de întoarcere a armelor împotriva fasciștilor.

— În jurul orei 23, Marele Stat Major ro- mân, la conducerea cărui se afla de cîteva ceasuri generalul Gh. Mihail, transmite totu- ror marilor unități ale armatei textul complet al **directivei operative nr. 1**. Din cuprinsul do- cumentului respectiv, desprindem formularea **scopului politic** al acțiunii trupelor române în continuare: „Armata română încetează lupta alături de trupele germane, în scopul de a obține pacea de la Națiunile Unite și de a reîncepe lupta alături de forțele armate ale acestora pentru eliberarea Transilvaniei”.

— Ora 23,30: După recepționarea documen- telor difuzate la radio, primele unități ale ar- matei române — trupele de grăniceri coman- date de colonelul Nistor Teodorescu — dez- lăntuie atacul împotriva forțelor hitleriste aflate în sectorul Mălini — Valea Seacă. Aceas- tă acțiune, urmată de multe altele în noaptea de 23/24 august 1944, a prefăcut **ofensiva gene- rală** a forțelor insurecționale române contra armatelor germane, ordonată de guvernul Să- nătescu la 24 august 1944, ora 2, și declanșată după 150 de minute. În acest fel, cu începere de la 24 august 1944, ora 4,30, între România și Germania a intervenit **de facto** stare de be- ligeranță, care avea să fie curînd constatată și **de jure**, printr-o declarație oficială a cabi- netului din București.



Casa din strada Armenească nr. 15, unde a avut loc ședința din noaptea de 13—14 iunie 1944, inițiată de P.C.R.



Primul număr al ziarului patriotic ilegal „România liberă” (28 ianuarie 1943).



Primul număr legal al ziarului „România liberă” (24 august 1944).

Acțiunile forțelor insurecționale de eliberare a teritoriului de stat de sub ocupația hitleristă s-au prelungit pînă la 31 august 1944. În tot acest răstimp, armata română, susținută activ de formațiunile patriotice de luptă îndrumate de către P.C.R., reușește la 26 august să curețe orașul București de trupele germane, el devenind **prima capitală** de pe continent eliberată de către forțele rezistenței fără nici un sprijin din partea aliaților. Între 26—28 august au fost nimicite unitățile hitleriste aflate în im- prejurimile capitalei, iar după 25 august s-au generalizat operațiunile contra **Wehrmachtului** pe Valea Prahovei. Concomitent, trupele insurecționale au acționat cu succes în cele- lalte zone ale țării, reușind să captureze sau să alunge unitățile hitleriste din Dobrogea, pînă la 29 august, și din Oltenia, sud-vest Transilvaniei și sud-estul Munteniei pînă la 31 august 1944.

Operațiunile purtate de armata română și de formațiunile de luptă împotriva **Wehrmachtului** în cursul perioadei insurecționale s-au integrat în efortul prelungit al războiului anti- hitlerist la care România a participat de îndată după răsturnarea regimului antonescian și în- nă la obținerea victoriei asupra fascismului în Europa, în mai 1945. „Înfăptuirea actului istoric de la 23 August 1944 — se subliniază în acest sens în **Programul P.C.R.** — marchează un moment hotărîtor în dezvoltarea țării noas- tre pe un drum nou, deschizînd calea eliberării de sub dominația Germaniei naziste și trecerii la realizarea unor profunde transformări so- ciale revoluționare în România. Totodată, victo- ria insurecției și intrarea armatei române în războiul antihitlerist au fost apreciate pe pînă internațional ca acte cu profunde implicații asupra cursului celui de-al doilea război mon- dial (...). Răsturnînd dictatura militar-fas- cistă, România s-a alăturat armatelor sovietice, coaliției antihitleriste, angajîndu-se cu în- treaga armată, cu toate forțele materiale și umane în lupta pentru eliberarea deplină a teritoriului țării, pentru eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei, pînă la înfrîngerea definitivă a Germaniei hitleriste”.

Morișca de argint

—povestire de DAN MUTAȘCU—

Afară era luciul de lună, căzuse peste noapte bruma și iarba de pe costișe și cea din staulul oilor arăta de parcă ar fi fost parchetul sălii de bal de la Oravița.

Vîntul era ascuțit, îi simțea, dacă ieșea din cămăruța, iute, pe la beregată și pe la pîntece, un vînt care venea dinspre miază-noapte și trecuse poate și peste satul baciului și peste casa fratelui său, Ianuc, numai că Ianuc nu mai era de-acum, să vadă și să audă, să simtă vîntul acela dinspre miază-noapte și să se gîndească la fratele său, bac- iul, care era dus cu oile, în munți, pe la cotul păduros al muntelui, care-i zicea Fluturele, fiindcă trupul lui pietros se lăfise cu pietre cu brazii cu tot, se umflase parcă, la un moment dat, ca și cum ar fi fost un fluture urias, verde și cenușiu, gata-gata să-și ia zborul.

Iorgu sforăia mai departe, îngrozitor, chiar ca un căp- căun, și Jumară se sculă, își puse leibărul gros, negru, coșocul de oaie și căciula și ieși din cămăruța unde mirosea a stătut, a sudoare, a unt și a piei.

Deschise încet ușa cămăruței și ieși sub nenumăratele alea de garnizoane de stele, de deasupra, stele mai mari și mai mici, unele cît o bucată de zahăr, candel.

Era frig, da' un frig plăcut, bărbătesc.

Stîncile, pe care nu mai era de-acum verdeață, sticleau ciudat, în lumina lunii, o lumină căzînd din înalt, drept, ca o piatră și care făcea să strălucească totul: staulul, cămă- ruța lor, destul de albă, cu acoperișul de șipci înghețate și crengi, spinările oilor, gâlbui, îngreunate de lină, blana în- spicată a cîinilor (unul dintre ei, cel pe care Jumară îl po- reclise Militaru, începuse să hămăie bucuros văzîndu-l pe cioban), ripele, grohoșurile și brazii și iarba tot mai sfri- jită, încă verde, dar de un verde moțait și Jumară cauta să nu se gîndească, măcar o vreme, decît la ceea ce vedea, să nu se gîndească la moartea lui frate-său, roibul de Ianuc, șeful de echipă de la Joagăr, dar nu reuși să nu se gîn- dească la moartea fratelui său, la felul în care, cumnată-sa' Delikaterina, îi povestise cum îl duseseră pe Ianuc la post, chiar plutonierul major Agricolu venise să-l ia de-acasă, împreună cu toți ceilalți trei jandarmi din comună și cum trecuseră cu Ianuc între puști, ziua în amiaza mare, pe strada cea lungă, prin fața casei popii și a notarului și a învățătorului Chisitian, cel cu ochelari, și toți se uitau de după perdele, și cum intraseră cu Ianuc în Postul de jan- darmii și îl bătuseră îngrozitor și nu-i dăduseră nimic să mîncească trei zile, și a treia zi, cînd obrazul lui arăta în- tocmai ca o piftie, cînd obrazul lui era cel mai îngrozitor lucru din lume, îl duseseră pe un deal, spre miază-zi, pe ala căruia-i spune Dealul Morii și-l împușcaseră, pe seară, și plutonierul Agricolu le zisesese tuturor că avusese ordin de la comandantul legiunii de jandarmi din T. să-l împuște și n-avusese încotro fiindcă Ianuc ar fi fost comunist și „fă- cea instigație” în contra Aliaților germani și a Guvernului, și fiindcă acolo, la Joagăr, el ascunsesse un grup de alți trei comunisti, care se numeau „Vircolacii”, așa le scornise un nume lumea de prin satele de prin împrejurimi, și care aruncaseră în aer mai mult trenuri germane ce treceau către Ungaria și înainte de a-l împușca, Agricolu, care fă- cuse-ntotdeauna-n sat pe pașnicul, îl izbise cu piciorul sub burtă pe Ianuc și-l scuipase, făcîndu-l „bolșevic” și anti- christ”, și-l puse să-și sape groapa și Ianuc și-o săpase fără să scoată nici un cuvînt.

Toate astea i le povestise Delikaterinei, Oprea Lungeanu, dascălul de la biserica din sat, fricosul ăla, cu ochii de un albastru foarte deschis, așa cum au de obicei oamenii care nu văd prea bine și pun mai mult preț pe ceea ce aud decît pe ceea ce văd și care se nimerise acolo, pe dealul Morii, căci se întorcea din comuna P. și tocmai ajunsese la cițiva pași de locul unde se întîmplau toate astea, așa că se ascun- sese într-o tuță înaltă și văzuse totul și, fiind așa de aproa- pe, și auzise totul, pînă în cele mai mici amănunt, și, după ce Ianuc își terminase de săpat groapa, jandarmii îl puse- seră să intre în ea, să se întoarcă cu spatele, și-l împuș- caseră.

Trăseseră toți, Agricolu trăsesse cu pistolul, iar ceilalți cu puștile și Ianuc căzuse cu fața-n groapă și jandarmii, în afară de Agricolu, care stătea ceva mai încolo și se șter- gea de sudoare blestemîndu-l, l-au acoperit pe Ianuc cu pămînt, repede, și au strîns lopețile, și-au pus armele în spate și au luat-o înapoi spre sat, vorbind tare și unul din- tre ei le-a arătat celorlalți o tabacheră de oțel, cu ceva pe ea (o locomotivă în relief, își amintise Delikaterina) și le spusese că o luase pentru că acolo unde ajunsese acum Ianuc-dela-joagăr nu mai are nevoie de vreo tabacheră, și riseră și ceilalți, numai plutonierul Agricolu rămăsese înainte încrunțat și-i injurase și le zisesse: „Rîdeți ca timpî- ții! Dacă se-ntoarce roata, ce ne facem?”.

„Iată deci, se gîndi Jumară, mișcîndu-și încet mîinile lui mari, cu pumnii cît niște capete de miel, că nu pot să stau fără să mă gîndesc mereu, cu furie, la moartea lui frate-meu Ianuc și cred că nici altcineva în locul meu, dacă ar fi avut un frate cum a fost Ianuc, n-ar putea altfel”.

Luna lumina ca-n biserică, aerul era limpede și strălu- cea tare de tot și Carul mare, strălucea bucuros de parcă ar fi fost într-adevăr plin de toate nestemetele cu care zi- ceau bătrîni c-ar fi fost încărcat în noaptea-n care Iov s-a dus cu el să-și îngroape, undeva, nimeni nu știe unde, ave- rile.

August, sfîrșit de august. Puțin le păsa lui Jumară și oilor lui, și cîinilor lui, și pășunilor, și ajutorului său Iorgu de război, în curînd ar fi fost vremea să coboare cu oile, căci se făcuse frig mai devreme decît în alți ani: da, puțin îi păsa lui Jumară de război, da' de faptul că jandarmii din sat îl împușcaseră pe frate-său Ianuc-de-la-joagăr (cel mai bun om și mai liniștit din lume, și care nu se băga niciodată-n viața altuia, și care nu ceruse niciodată nimănui nimic) îl scosese din sărîte, așa cum îl mai scosese doar o singură dată, la armată, caporalul acela nebun, bucuros, Corban, căruia-i fugise soția c-un scamator de iarmaroc și care-l chinuia îngrozitor pe recruți și pe care Jumară îl ținuse sub amenințarea armei, în izmene, mai bine de 4 ceasuri, pe ploaie, într-o pădurice, fără martori și-i spusese că dacă cineva află ceva despre ce s-a întîmplat între ei, îl taie cu pe un berbec și-l pune sare și-l afumă, și de-atunci înainte caporalul se purtase cu el și cu ceilalți ca un tată și le dă- dea și tutun și bani de film sau de bere cînd plecau în oraș, în permisie.

Mai era destul pînă la ziua, da semne că se va lumina începeau să se ivească, zetele se vedeau tot mai slab, piscurile, în schimb, deveneau tot mai înalte și mai întune- cate, mai amenințătoare. Jumară se ridică.

Se trezi vorbind singur: „Nu, nimenia, niciodată n-avea dreptul să-i facă așa ceva lui Ianuc! Nimenea! Și dacă Agricolu și jandarmii lui au făcut-o totuși, trebuie să plă- tească! Oricine face așa ceva trebuie să plătească”.

Intră în cămăruța și-l sculă pe Iorgu.

Băiatul care n-avea mai mult de 15 ani, se sperie. Își rotea ochii roșii, ca un bursuc și își mișca buzele fără să poată rosti nici un cuvînt.

Jumară zîmbi. Iorgu reușise, pînă la urmă, să zică, bui- mac, ridicîndu-se în capul oaselor, după ce tuși:

(continuare în pag. 7)

CONȘTIINȚA NOUĂ A ACTULUI ARTISTIC

Aniversarea Eliberării nu constituie numai prilejul unor bilanțuri, ci și al evaluărilor de perspectivă, al prospectivelor de viitor, devenite posibile datorită înfăptuirilor reale ale culturii socialiste. Apare tot mai evident că, fără prezența acestui spirit creator, fără conștiința reflectată a semnificațiilor umaniste, definind avântul constructiv al epocii, orice progres material rămâne lipsit de identitate și de sens axiologic. Literatura, ca și celelalte arte, ca și gândirea teoretică, rămân, din acest punct de vedere, componente esențiale ale spiritualității unui popor, acelea care-i conferă conștiința de sine și unitatea, argumente ale efortului solidar de cucerire a viitorului comun.

De aici, din conștiința acestei identități și acestei dezvoltări comune, decurge și importanța socială și responsabilitatea morală a creatorilor de cultură. În sensul acesta, tovarășul Nicolae Ceaușescu observă cindva că „un popor e mare prin numărul său, prin forța sa materială dar poate fi mare și puternic și prin oamenii săi de cultură, de știință, prin ceea ce creează în sfera valorilor spirituale“. Poporul român se definește în istorie și prin aceea că a dat **Miorita**, i-a dat pe Eminescu și Creangă, pe Sadoveanu, Bologa, Arghezi, Enescu sau Brăncuși.

Cultura noastră socialistă dezvoltă, în condiții noi, printr-un proces conștient urmărit și cu grijă ocrotit de partid și de stat, același filon specific poporului român. Pentru toți cei care participă la spiritualitatea românească, trăind-o cu întreaga lor faptură, exprimarea fondului comun, transmis

din generație în generație și mereu îmbogățit cu date noi, constituie, bineînțeles, un act structural și spontan.

În momentele cele mai importante ale istoriei, în anii de răscruce și de încordare mai ales, relația literaturii, a poeziei, romanului, teatrului, muzicii și picturii cu realitățile aspre s-a dovedit din cele mai strinse. În acest sens, se poate spune, bunăoară, că istoria literaturii sau a teatrului nostru urmează și reflectă istoria propriuzisă, istoria politică și socială a românilor.

Cucerirea puterii în stat de către popor a însemnat, desigur, unul din momentele cruciale ale contemporaneității. De la creația literar-artistică a războiului la cea a efortului constructiv al maselor descătuse, aflăm în tot mai variate nuanțe adine în crustată în suflute, istoria acestor ani de multiple și esențiale transformări. Începând cu Mihail Sadoveanu, T. Arghezi, G. Călinescu și continuând cu Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Geo Bogza, Marin Preda, Eugen Barbu și numeroși alți poeți, prozați, dramaturgi, muzicieni, sculptori și pictori au intrat în conștiința actualității ca purtători ai noilor idealuri artistice și sociale. Cele peste trei decenii de creație în condițiile create după Eliberare, prin victoria socialismului, exemplifică pe deplin superioara valorificare a actualității. Căci actualitatea, cind n-o reducem la cotidianul banal, înseamnă, în fond, istorie, înseamnă factori obiectivi, înseamnă întâmplări ce ies din comun, tinzând a schimba radical viața colectivității, influențând adine conștiințele. De aceea, pe drept cuvânt, tovarășul Nicolae

Ceaușescu îi numea pe scriitorii „cronicari ai acestor timpuri“, subliniind încă o dată misiunea lor nobilă dar și drumul care duce la asigurarea perenității operelor. Literatara prezentului devine implicit, prin potențarea la scară înaltă a actualității, și literatură a viitorului. Partidul nostru a contribuit în modul cel mai profund la lărgirea orizontului oamenilor de artă atît prin înlăturarea mai vechilor servitute materiale, a prejudecăților și a stăruințelor în concepția unei milenare inerții, cit și prin efectele practicii sale sociale care a concretizat sensurile unei filosofii a acțiunii, filosofia celui mai deplin umanism, umanismul socialist. Cultura română contemporană nu poate fi înțeleasă în afara acestui înalt sens care o străbate.

Firește că tematica și subiectele literaturii și a artei pot cunoaște, în această perspectivă a viitorului, o gamă foarte largă, imprezvizibilă; firește că oamenii, personajele pot îmbrăca atitudini, preferințe, stări sufletești dintre cele mai bogate și mai variate, implicând bucuria și statornicia, dar și tristețea și regretul de a nu putea cuprinde mai mult decît se poate cuprinde într-o viață de om. Sensul superior al tuturor acestor traiectorii rămîne însă încrederea în valorile comune ale umanității, valorificarea capacităților creatoare ale indivizilor și popoarelor, ideea perfecționării continue a omului. Toate aceste scopuri și idealuri presupun contradicții, elanuri care se consumă spre desprinderea adevărilor și spre conturarea acțiunilor puse în serviciul vieții. De aici

— aspectul de dezbateră, de monolog interior, alternînd cu retrospectiva, în roman sau în piesele de teatru, de aici evantaiul mereu mai bogat al stărilor lirice. Nimic nu poate fi mai străin adevăratei literaturii socialiste, teatrului, plasticii — decît uniformitatea, cenușul soluțiilor prestabilite sau atmosfera edulcorată, epurată de clocoțul acțiunii și al trăirii, caracteristică doar unui fals eden terestru. **Matca** lui Marin Sorescu sau **Paradisul** — piesă a lui Horia Lovinescu, depărtate ca subiect și factură, se integrează aceleiași viziuni umaniste a noii literaturi, a teatrului nou, anticipînd creațiile viitorului. **Caloianul** — romanul lui Ion Lăncrăjan, pune în dezbateră sensurile adînci și veritabile ale creației confruntîndu-le cu avatarurile retorismului festivist, cu compromisul etc. Este o formulă care lasă să se întrevadă amplificarea proceselor de conștiință, caracteristice, în ansamblu, statornicirii noilor relații ale societății socialiste, bizuite pe aprofundarea valorilor etice.

Vitalismul, retrăirea în spații noi de înțelegere și meditație a trecutului istoric, asimilarea poeziei naturii în sferile de elevație ale conștiinței omului — rămîne, de asemenea, o dominantă a poeziei contemporane, prefigurînd viitoare împliniri. De la Mihai Beniuc la Ioan Alexandru, de la George Lesnea și Al. Andrișoiu la Nichita Stănescu și la Mihai Ursache, există un spațiu liric întins, înăuntrul căruia se distilează stări de nobilă euforizare a istoriei și a muncii, a visului și a realității, a bucuriei ca și a nostalgiei. Erotica și poezia naturii dobîndesc relieful angajării. Prin toate acestea — literatura prezentului socialist devine în egală măsură o artă a viitorului, în continuă afirmare a valorilor celui mai înalt umanism.

N. BARBU

Muzica Eliberării

Istoricul act al eliberării patriei și a poporului de sub dominația fascistă, săvîrșit în urma insurecției naționale antifasciste armate, și-a găsit, cum era și firesc, o puternică reflectare în creația artistică românească. Inspirați de măreția zilelor lui August, muzicienii au dat glas trăirii acestor efervescente evenimente creînd lucrări de toate genurile și de toate gradele de accesibilitate.

Cîntecele lui Ion Chirescu, Vasile Popovici, D. Botez sau Radu Paladi, ca și ale majorității compozitorilor noștri, au elogiat în armonii solemne sau entuziaste actul eliberării, devenind imnuri cu care generații de-a rîndul cinstesc evenimentul.

În vibrante cantate și oratorii, compozitori ca O. Varga, A. Vieru, T. Olah sau R. Paladi au adus primos de recunoștință partidului, poporului și eroilor săi, cîstind pe cei care au răsturnat tirania și au deschis drum spre viață nouă. De notat că autorii mai sus menționați au folosit un limbaj în care legătura tradițională cu cîntecul popular se îmbina în mod fericit cu înnoiri menite să dea noi valențe expresive fluului muzical.

Scenele teatrelor de operă din țară, majoritatea acestora fiind create în anii puterii populare, au găzduit și găzduiesc lucrări dramatice care ne fac să retrăim acele clipe de luptă și de biruință. „Fata cu garoafe“ de G. Dumitrescu, „Pădurea vulturilor“ de T. Jarda, „Trandafirii Doftanei“ de N. Petri, „Capcana“ de N. Demian — iată cîteva din operele în care ni se zugrăvește atitudinea dîră și neînfricată a celor care și-au dăruit viața pentru împlinirea marelui ideal. În tipografia clandestine, în creierul munților, între zidurile cumplite ale închisorilor, în unitățile de pe front s-a dus eroica luptă pe care compozitorii au știut să o evoce printr-o muzică de puternică sugestie, folosind pentru zugrăvirea situațiilor dramatice, a caracterelor personajelor și a efervescentelor trăiri, formule muzicale provenite din folclor, din cîntecul revoluționar și din sfera diferitelor zone de practică socială a muzicii.

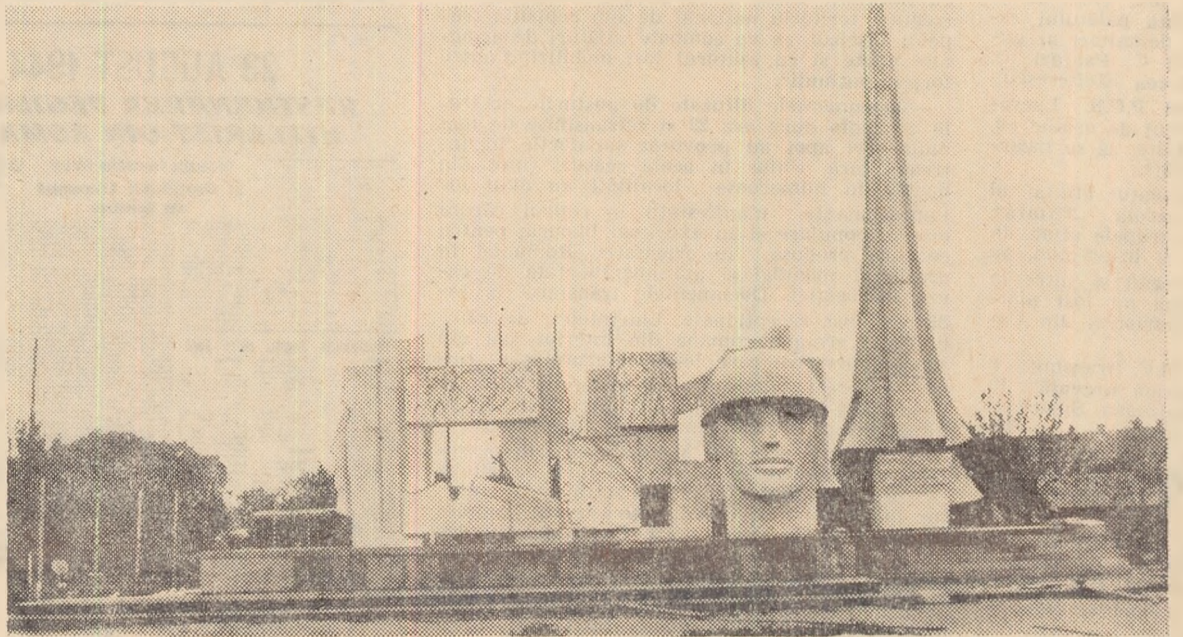
Dacă opera, oratoriul și cantata, liedul și cîntecul coral pot evoca mai direct faptele, datorită textului poetic, genurile muzicale simfonice, lipsite de suportul concret al cuvîntului, se pot bizui doar pe sugestia muzicii. Poate din această cauză compozitorii au preferat genurile cu text. Dar aceasta nu înseamnă că „Simfonia eliberării“ de D. Gheciu sau „Uvertura 23 August“ de A. Winkler nu reflectă tot atît de puternic avîntul revoluționar și bucuria împlinirii. Puterea de sugestie a muzicii este direct proporțională cu gradul de generalizare și, mai ales, de esențializare a imaginilor. Dacă textele literare ne conduc la perceperea sensurilor generale prin intermediul imaginilor particulare, discursul muzical evocă mai direct generalul fiindcă se adresează nemijlocit sensibilității afective. Muzica sugerează întîi generalul inserînd unele formule particularizante pentru a împiedica expresia să plutească în vag. Iată de ce credem că muzica eliberării nu este nu mai așa muzică de sugestie limitată prin titluri, ci așa muzică în care descifrăm noile concepții despre lume, despre viață, despre ființa noastră națională, despre destinul nostru luminos — concepții generate de actul crucial al Eliberării.

Eflorescența fără seamăn a genurilor muzicale, bogăția tematică a creației și diversitatea cuprinzătoare a stilurilor nu pot fi decît rodul climatului spiritual generat de mutația revoluționară a lui August 1944. Simfoniile lui W. Berger, operele lui P. Bentoiu, concertele lui D. Capoianu, cvartetele lui Z. Vancea, sonatele lui S. Toduța, suitele lui A. Stoica sau liederurile Feliciei Donceanu sînt mărturia unui bogat univers spiritual, mărturia diversității structurilor muzicale prin intermediul cărora sînt comunicate gîndurile, trăirile și aspirațiile celor care clădesc noua Românie socialistă. Dar viziunile noi incumbă neconținî înnoiri ale modalităților de exprimare. Trăim vremuri în care se cere artei să reflecte universul spiritual al omului nesățios de cunoaștere. Gîndurile omului zboară spre înălțimi amănitoare, setea sa de a ști îl duce în miezul lucrurilor. Artă nu poate rămîne în urmă. Eliberat de robie, omul își făurește o artă pe măsura lui, o artă capabilă să-l înarpeze, de aceea asistăm la o neconțință sondare a unor noi mijloace de expresie. În condițiile eliberării spirituale, muzicienii noștri, cei tineri mai ales, experimentează cu curaj și cu luciditate omului de știință. Au început-o la vremea lor, și o continuă și azi, A. Vieru, Șt. Niculescu, T. Olah, A. Stroe așa căutarea menită să aducă muzicii noi puteri de comunicare. Cu aceeași fervoare se dăruiește și generația mai tînără — L. Dandara, O. Nemescu, C. Cezar și foarte mulți alții la fel de talentați și de înșeptați de nou.

Nu e întîmplător că mulți dintre ei caută noul în expresie sondînd milenara tradiție artistică a poporului nostru. Găsind inedite și valoroase sugestii în străvechile practici artistice populare, ei le remodelează asimilîndu-le în contextul modalităților contemporane de expresie. Doru Popovici, Corneliu Dan Georgescu, Anton Zeman sau Mihai Moldovan, sondînd ceea ce este funciar în sensibilitatea creatorului popular descoperă comori pe care le fructifică în creația lor.

Bogatul patrimoniu muzical acumulat în ultimele trei decenii cuprinde adevărată muzică a Eliberării care ne definește. Timpul va decanta desigur ceea ce este cu adevărat valoros. Timpul va acoperi poate multe din cele scrise azi, poate și din acele lucrări pe care, cuprinși de elanul prezentului, le-am supraestimat. Dar ca supremă mărturie a Eliberării vor rămîne totuși mari lucrări care, alături de capodoperele plastice, arhitecturale și literare, vor vorbi despre măreția vremurilor trăite de noi.

G. PASCU



Gheza VIDA :

„Monumentul ostașului român“

Patosul eroic monumental

Prin însăși natura ei, arta monumentală e un act profund social, după cum natura poate deveni monumentală prin încărcătură de semnificații social-istorice. E socială fiindcă reprezintă o epocă, închizînd în narațiune epică nu atît fapte descrise plastic, cit ipostaze intrate în memoria poporului și devenind astfel ambasadoarea sentimentului ridicat la proporții de patos național. Probabil că aceasta e explicația preferinței unanime pentru ilustrarea simțămîntelor de înaltă combustie, acele stări generale ce sînt aparent limitate dar în fond cu nuanțe foarte variate, prin monumentalul expus plenar și implantat în peisaj. Și dacă sintem de părerea lui Fernand Leger că arhitectura nu e o artă ci o funcție naturală, o funcție a orînduirii sociale, trebuie să extindem însușirea și asupra artei monumentale.

Iată, ne aflăm într-un nou 23 de August, aniversarea aceluia moment istoric din 1944 cînd România și-a înălțat grumazul și a privit spre un viitor liber. Ca în orice clipă solemnă, simțim și de astă dată nevoia exprimării celor ce poporul simte la unison, o înmănușiere de recunoștință, admirație, mîndrie națională — cîntarea unui anume eroism, cu totul altul decît cel de la Podul Înalt sau Călugăreni dar tot eroism. Și după ce reascultăm vibrînd lira poeziei, clocoțul muzicii, eposul prozei ori paleta picturii grave, le dorim pe toate sintetizate într-o jerbă unică, într-o torță care să ardă fără flacăra la răsăritul petrecerilor noastre prin istorie. Atunci simțim nevoia să avem în preajmă sculptura, mai precis statuarul ce încheie lapidar nu doar eroismul acelor zile și fapte, ci exprimă elocvent umanismul generator de eroism anonim, emoția generală a unei țări ce se vede eliberată și cu demnitatea recîstigată, seninătatea maiestooasă a celor ce au învins temerile morții și privesc eternitatea, acel patos eroic unic și etern. Față

de redarea acestui monumental la proporțiile cerute de mulțime, în respirația amplă a cetății, poezia, pictura și celelalte ipostaze ale exprimării artistice, devin acte de comunicare intimă. Statuia, monumentul sînt integrate în viața noastră obștească și în același timp devin jaloane ale istoriei noastre, puncte de referință în parcursul ei, așa cum locurile trecute din geografie în manualul de istorie poartă în însăși simplitatea lor necăutate o măreție ce le apropie de legendă. Ori cînd ne vom simți emoționați poposind la Călugăreni, Podul Înalt, Cîmpia Libertății, Codrii Cosminului, deși nu vom afla acolo nici o declarație în piatră a celor consemnate de cronici, la fel de emoționați ca între zidurile Sucevei, cetate de scaun ori pe alt plan, ale Doftanei — sinistră cetate de călit voințele luptătorilor. Actul de la 23 August 1944 rămîne o eternă temă generoasă pentru monumental prin lupta variată și îndelung perseverentă care l-a pregătit, prin dinamismul acțiunii declanșate rapid, prin consecințele istorice. Astfel eliberarea nu poate fi separată de lupta în ilegalitate a comuniștilor, de insurecția armată, de frăția de arme româno-sovietică, de Victorie, deci de libertate, socialism, lupta pașnică pentru construirea unei lumi noi. Aceasta a fost de fapt și evoluția în timp a reprezentării ei în monumentele intrate an după an în patrimoniul național, începînd cu monumentul creat de C. Baraschi (1945) la București și cu „Victoria“ lui Boris Caragea (1945). Sînt opere pilduitoare și educative ce prefigurează epoca următoare, interesante ca nivel de plecare, deși încă exterioare temei. De altfel, chiar cel doi sculptori citați se vor depăși curînd. Baraschi dînd în 1953 relieful „Eliberarea“ cu forță dinamică, claustrată în cadru, iar Boris Caragea „Întîlnire“ (1950), grup care transmite un cald fior de omenie. În epoca respectivă, Zoe Băicoianu realizează „Gărzile

patriotice“, Izsak Martin „Ororele fascismului“, Iulia Oniță „Ostașul“ și ca un memento al vitejiei strămoșești V. Florea și V. Condurache ne dau relieful înalt „Ștefan cel Mare și plăeșii“. Pornind de la fireasca apropiere între atît de completa claviatură de sentimente și idei inspirate de Eliberare ca temă artistică și alte momente intrate în memoria poporului în decursul veacurilor, Naum Corcescu va sculpta zguduitorul său „1907“ (1957) iar profesorul său, Ion Irimescu monumentul din Craiova inspirat tot din 1907; Andrei Szobotka își aminteste de „Gheorghiu Doja“. Gheza Vida de „Dreptatea lui Pinteau“, Ion Vlasiu de Horia, Cloșca și Crișan, Eftimie Birleanu de Ștefan cel Mare... Dar în paralel, actul de la 23 August 1944 ca temă propriu-zisă rămîne permanent în preocuparea sculptorilor noștri monumentaliști: Maximilian Schulmann: „Ostașul păcii“ (1954), Vida Gheza „Monumentul eliberării“ de la Baia Mare, Lelia Zuaf: „Primăvara păcii și a vieții“ (1953). Dario Lazăr: monumentul „Apărătorii păcii“ de la Budești-Ilfov; și așa mai departe.

Astfel s-a ajuns la monumentul sinteză și simbol, cel care punctează astăzi geografia noastră spirituală asemeni virfurilor carpatine, hidrocentralelor și marilor uzine, fie că e realizat în lemn ca la Moisei (Vida Gheza), fie că e turnat în bronz ca Monumentul eroilor patriei din fața Academiei militare — București (Zoe Băicoianu, Marius Butoiu, — T. N. Ionescu, Ion Dămiceanu și V. Barabas — 1957) sau în beton armat, cu plăci de granit roșu, labradorit, travertin și marmură ca „Monumentul eroilor luptei pentru libertatea poporului și a patriei, pentru socialism“ din Parcul Libertății — București (H. Maicu — 1963).

Dar în oricare dintre aceste monumente impresionante, fie în linia ce se profilează pe cer, fie în amănunte de relieful secundare, se află întreaga noastră istorie de luptă pentru libertate, demnitate națională și omenie românească.

AL. ARBORE

„Ce-i nene, aoleou, au dat ho-
ții? Sau lupii?”.

„Stai dracului acolo, liniștit, și
ascultă-mă”, i-o reteză Jumară,
scotocind în ungher și scoțind de
acolo un geamantan soios și cră-
pat, de carton, închis la culoare;
aprinsele opaițului și se uita la el.
În lumina aceea murdară, șo-
văitoare, geamantanul cel vechi pă-
rea de culoare neagră, dar Juma-
ră, care-l cumpăraseră cu ani în ur-
mă, prin '39 de la Zigu, la Moldo-
va Nouă, știa că, de fapt, geam-
antanul e maroniu și că, pe lu-
mina zilei, sau în orice caz pe o
lumină ceva mai bună, așa și a-
rată.

„Iorgule, zise răgusit Jumară,
umbind la încuietorea de tîn-
chea a prăpăditului de geamantan
și descuind-o cu grijă, eu o să
plec câteva ceasuri, pînă-n sat.
Vreau să ajung acolo în zori, să
termin ce am de terminat și să
mă-ntorc pînă-n prînz; înțelegi?”.

Iorgu se trezise de-a binelea, își
freca ochii umflați și-si ștergea
fața umedă cu mîneca largă a că-
mășii.
„Da' ce s-a-ntîmplat, nene?” în-
drăzni el să-ntrebe.

„Ii tremurau umerii înguști, sim-
țea ca o jivină tînără că se întîm-
plă ceva neobișnuit cu Jumară și
dacă se întîmplă cu Jumară, ba-
ciul lui, atunci se întîmplă și cu
el.”

„Nu s-a întîmplat nimic care să
te privească pe tine, Iorgule, ci
numai pe mine, da' tu o să trebu-
iască să ai grijă cît lipsesc eu,
ceasurile astea, ori, cine știe, poa-
te mai mult, de toate: de oi, de
berbeci, de cîini, de caș, de puțini,
de piei, și fii cu ochii-n patru, că
dacă nu ești, cînd mă-ntorc, în
loc să-ți dau bani să te duci la
Moldova Nouă, îți frîng sira sînă-
rii! M-ai înțeles?”.

„Am înțeles, doamne iartă-mă,
cum să nu-nteleg, mirii puștiul,
Parcă-i așa de greu de înțeles ce
mi-ai spus? și pe urmă adăugă cu
voce mai tare, parcă dîndu-și cu-
raț singur: Poți să pleci fără gri-
jă și să termini în sat ce zici că
ai de terminat, că eu o să am grijă
de toate-n lipsa dumitale, zău!”.

Jumară, dădu din cap mulțumit,
ridicase capacul geamantanului cel
vechi și privea atent ce era înăun-
tru: Iorgu știa ce era înăuntru
și fiindcă jurase lui Jumară că nu
va spune niciodată, nimănui, ce
era înăuntru, simțea că i se face
tot mai frică.

„Imi place cînd vorbești așa, Ior-
gule, se auzi glasul răgusit al lui
Jumară. Scosese din geamantan un
pistol-mitralieră nemțesc și 3 în-
cercătoare și se uita la ele, pe ur-

Morișca de argint

(urmare din pag. 5)

mă mîinile lui nefiresc de mari
începură să umble la pistolul-mi-
tralieră și Iorgu auzi arma păcă-
nînd și scrișnînd.

„E în cea mai bună stare” zise
mulțumit Jumară. Și am și 3 în-
cercătoare de rezervă; am va-să-
zică tot ce-mi trebuie. Mă duc în
sat asadar. Tu rămîi aici și fii,
cum ți-am spus, cu ochii-n patru,
dacă întrebă cineva, da' nu văd
eu cine să întrebă de mine, nu
știi unde m-am dus, de ce și, mai
ales, cînd mă întorc. Ne-am în-
țeles, nu-i așa?”

Puse pistolul-mitralieră înapoi
în geamantan și încercătoarele și-
i închise, tot cu grijă încuietorea
de tînchea, care sclipea la flacă-
ra roșietică a opaițului și se ridi-
că cu geamantanul vechi și po-
nosit în mînă.

„Mă duc pînă-n sat și vin la
amiază”, repetă.

Iorgu sări de pe patul de scîn-
duri acoperit cu piei neargășite,
cu firul mare, sălbatec și se re-
peză să-l îmbrățișeze; plîngea.

Jumară se lăsă îmbrățișat de
puști, pe urmă, deodată îl înde-
părtă și privindu-l în luminile o-
chilor, îi zise tărăgănat:

„Mă, muiercea, nu plînge c-am
să mă întorc. Auzi? Am să mă în-
torc. Da' mai e ceva. Cînd mă în-
torc eu, tu să fii cu oile gata de
drum, c-o să plecăm de-aici, de-
parte, c-asa am hotărît eu și o
să fie mai bine.”

„Am să fiiu gata, nene, scinci
puștiul și dădu să-i sărute mîna,
dar Jumară îi împinse capul ple-
cat, mai blînd decît s-ar fi aștep-
tat puștanul și ieșind din cămă-
ruța îngustă, afumată, zise:

„Ai grijă de toate și fii gata
cu oile că vin să te iau la amia-
ză.”

Plecă, iar Iorgu, dîrdînd de
frig, așa în cămașă cum era, ieși

în frig după el, să-l vadă cum ple-
că și auzi cîinii lătrînd și scheu-
nînd și începu să plîngă în hohote,
nu se mai putea stăpîni, plîngea
cu sughițuri, încînd, cum plîng fe-
mcile sau copiii, și-l vedea, prin
pînza aia caldă a lacrimilor, care-i
cădeau pe obraji și se scurgeau a-
poi de bărbia care-i tremura și
pe gît, pe Jumară, înalt de aproa-
pe 2 metri, cu umerii ca niște bu-
turugi, cum cohoară spre sat, pe
sub seninul rece prevestind toam-
na și iarna și abia se hotărî să în-
tre înăuntru, în cămăruță, și aco-
lo mai plînsese puțin, după aceea
se opri, se așeză pe marginea pa-
tului de lemn acoperit cu piei ne-
argășite, grele și cu lîna mare, aș-
teptînd.

În vremea asta, Jumară cobora
muntele, alunecînd uneori, căzuse
bruma și totul avea, din cauza as-
ta, ape-ape și lustru ca oglinda,
stelele erau sus, în creștetul țu-
guiat al bolții încă albastre, frig-
gul începea parcă să mai scadă,
picioarele îl purtau puternice și
sigure, de Jumară spre sat, știa
foarte bine, acum știa cît se poa-
te de bine ce are de făcut și cum
va face totul, în ce fel va face,
măsură cu măsură, pas cu pas, toc-
mai ceea ce își pusese-n minte să
facă și ceea ce, de fapt, se și cu-
venea făcut și, dină un timp, în-
cepu să vadă satul, prelung, ne-
sigur încă și deasupra satului o
geană roșietică și vinetie, parcă
plîngea peste case un ochi nesfir-
sit, un ochi de sus, din cerul fără
nori și se grăbi să între-n sat pînă
nu se luminează, pentru că în sat
plănuise să între pînă a nu se lu-
mina și numai restul ce avea
de făcut, avea să facă pe
lumină, ca să vadă toată lu-
mea și să știe odată că, nimeni
pe lumea asta nu poate săvîrși o
ticălosie fără să fie pedepsit, pînă
la urmă, de cineva, fără să plă-
tească, așa cum se cuvine, răul pe
care l-a făcut altuia și îndeosebi
omorul nu poate fi nicînd și de
nimeni trecut cu vederea, mai ales
dacă e și Nedrept, dacă nu-i în
ordinea firii și în noima și în ros-
tul a ce se întîmplă pe lumea as-
ta, în viața asta, care-i ca o mo-
rișcă de argint; mai era „ceva”
pînă-n zori. Constelațiile de sus
păreau nenumărate, asemeni șiru-
rilor de coaste ale unui slăbănog,
frigul se-mpuțina, se apropia, tot
mai mult, satul, undeva cînta o
pasăre de noapte, ca și cum ar fi
mărturisit ceva.

cronica limbii

A IDEA, IDEAȚIE

Limba română a împrumutat în secolul al XIX-lea termenul *idee* din limbile romane occidentale și chiar din germana. Dar pe cînd în limbile din care romana a împrumutat termenul în discuție, cu excepția parțială a italienei, nu s-au creat derivate de la acest termen, romana a creat cinci derivate: (*a idee, ideație, ideatic, ideistic, ideativ*). Verbul *a idee*, are sensul de a concepe, a-și imagina o operă scrisă sau chiar o acțiune în elementele ei componente fundamentale, a concepe o operă literară sau științifică în partea ei de conținut. Substantivul *ideație* se referă la actul de creare a unei opere științifice și literare în partea ei de conținut; adjectivul *ideatic* și *ideistic* sint echivalente cu atribu-
tul *de idei*; adjectivul *ideativ* are sensul atributivului *de ideație*.

A idee și *ideație* au apărut probabil în limba la sîrșitul secolului trecut sau la începutul secolului nostru și sint împrumuturi din limba italiana, unde avem *ideare* și *ideazione*, cu aceeași sensuri ca și în romana; termenul *a idee* apare la Vianuța, iar termenul *ideație* apare în scrierile lui B. Lovinescu, care este poate chiar creatorul lui, amon termeni se întînesc și în limba vorbită ai multor intelectuali. Putem spune că acești termeni fac parte din limba epocii noastre, deși sint întrebunțați mai rar decît alții. Crearea și utilizarea lor are o justifi-
care: am spus ca ei sint echivalenți cu „a concepe o acțiune sau o scriere, aceasta din urma în elementele ei de conținut, sau și în ele-
mentele ei formale”. Tocmai pentru ca *a idee* și *ideație* sint echivalente unor expresii așa de lungi s-a simțit nevoia creării lor și, după cre-
area lor, au fost întrebunțate cel puțin de unii critici literari pînă astă-
zi. Cînd spunem: *O operă literară sau științifică ideată acum zece ani*,
ne referim la o operă literară sau științifică realizată sau nu ca atare,
dar care a fost concepută cel puțin în unele din elementele ei de con-
ținut sau cel puțin în unele din caracteristicile ei formale. Credem că
acești termeni trebuie păstrați și utilizați în continuare.

Criticii literari romani din ultimele două decenii întrebunțează ter-
menii *ideatic* și *ideativ*, care, dacă nu ne înșelăm, nu apăreau în scrisul
romănesc de dinainte de cel de al doilea război mondial, poate nici
chiar pînă prin 1964. Termenul *ideatic* apare frecvent în expresia:
conținutul ideatic și are valoarea atributivului: *de idei*. Deci
expresia *conținutul ideatic* este echivalentul expresiei: *conținutul
de idei*. Termenul *ideatic* se pare unora cu totul nepotrivit și de aceea
este înlocuit de ei cu termenul *ideistic*. Și nouă ni se pare că termenul
ideatic este cu totul nepotrivit: dacă s-a creat adjectivul *faptic* de la
fapt, adjectivul *legic* de la lege, ar fi trebuit să se creeze adjectivul
ideic. Dar acest derivat nu apare în limbă, și desigur pentru că este urit,
cum sint urite și derivatele *faptic* și *legic*, care totuși apar în scrisul și
vorbirea unor intelectuali romani. Dar criticii literari romani din vre-
mea noastră, care simt puternic nevoia de a inova lingvistic, n-au voit
sa ramina la expresia: *de idei* și la adjectivul *ideistic*, și au creat ter-
menul *ideatic*, a cărui bază este desigur participiul trecut *ideat*, al ver-
bului *a idee*.

Tocmai pentru că s-a plecat de la participiu, socotim noi derivatul
ca nepotrivit. Evident, nici *ideistic*, format cu sufixul *-istic*, nu ni se pare
o creație fericită a limbii române literare. Dar acest termen respecta
regulile de derivare românești și de aceea și este destul de răspîdit în
scrisul românesc de astăzi.

Adjectivul *ideativ* apare mai rar decît ceilalți termeni discutați aici
și, cum am spus, are valoarea atributivului: *de ideație*. Se vorbește ast-
fel de un *proces ideativ*, înțelegîndu-se procesul de ideație al unei opere
literare sau științifice. Întrucît aici sensul derivatului ne duce la actul
ideației, iar formal adjectivul *ideativ* cuprinde în el cuvîntul *ideat*, care
se găsește și în cuvîntul *ideație*, socotesc că acest derivat este corect
alecut și că trebuie să rămînă în limbă.

Din examinarea acestor termeni rezultă că în limba literară a cri-
ticii și a istoriei literare românești apar inovații legitime ca *a idee* și
ideație care au desigur model italian. Prezența acestor termeni în ro-
mână constituie o dovadă de maturitate a ideilor și a expresiei.

Dar din analiza noastră mai rezultă că în limba criticii literare
românești apar și unele inovații nefericite, care trebuie înlăturate din
limbă și ne obligă să cerem unora din criticii și istoricii literari romani
să mediteze mai mult asupra modului lor de a se exprima.

G. IVĂNESCU

PATRIE

(continuare din pag. 1)

se află în mina monarhilor, a guvernanților, a feu-
dalilor și capitaliștilor care au împărțit-o în dome-
nii personale, îngrădite și aparate de legile proprie-
tății private. A recucerii patria din înstrăinarea ei
imperială, regală, feudală sau capitalistă, a o reda
suveranității popoului, ca teritoriu liber al celor
ce muncesc, este sarcina revoluției socialiste, prin
care proletariatul, condus de partidul său comu-
nist, se „ridică la rangul de clasă conducătoare a
întregii națiuni”. În condițiile egalității celor ce
muncesc se nasc premisele egalității dintre națiuni.

Am spus, în termenii logicii elementare, că for-
mularea „Muncitorii nu au patrie”, avea în 1848, ca-
litatea unei judecăți afective, care pune în valoare
reacția spontană a celei de a doua negații, hotărîrea
de a recuceri ceea ce era temporar pierdut. Este
vorba de o judecată de valoare, sau de evaluare a
situației, nu de o constatare faptică sau de o jude-
cată de existență. Asemenea judecăți patetice au
vădit scop mobilizator, s-au rostit și anterior în isto-
rie. Marx și Engels au recurs la modelul prede-

cesorilor revoluționari din Franța sec. XVIII în
ale căror scrieri găsim frecvent exclamația: „Nu
avem nici un fel de patrie sub jugul despotismu-
lui”. Colbert, ministru de finanțe regalist, con-
funda patria cu regatul, confuzie revoltătoare pen-
tru revoluționari. Ca și Helvetius, Marx și Engels
consideră că sub despotism, fie el imperial, regal,
feudal ori capitalist, muncitorii nu au patrie, în
sensul că sint lipsiți de bogățiile ei materiale și
spirituale, de drepturile lor.

Clasicii pretind o lectură atentă, profund respon-
sabilă în sensul filosofiei lor. Modul sistemic
de a explica istoria, ca succesiune a formațiuni-
lor sociale recunoaște comunităților umane na-
ționale o procesualitate îndelungată și obiectivă
pînă se constituie în structuri sociale. În cadrul
concepției materialismului istoric, apartenența la o
națiune, la o patrie, la o clasă socială sau familie,
sint coordonate obiective ale oricărei ființe umane
concrete.

Muncitorii au patrie, cu condiția recuceririi ei, a
dezvoltării economico-sociale prin naționalizarea bo-
gățiilor naturale, a principalelor mijloace de pro-
ducție și financiară, realizarea echității în planul
muncii, relațiilor sociale, eticii. Iată câteva din prin-
cipalele obiective ale revoluției socialiste, la care
chema patetic Manifestul Partidului Comunist.

Muncitorii au patrie. Conștiința de clasă stăpîni-
toare, conducătoare a destinului țării, este tot mai
concretă în planul construcției economice și de stat,
în activitatea larg democratică, reprezentativă și
participativă politic, în gîndirea științifică și sim-
plă artistică, la nivelul ideologic și psihologic al
motivațiilor care potențează acțiunea socială a ma-
selor. Roadele pozitive ale acestei conștiințe auto-
definiri se pot citi clar în parametrii dezvoltării
multilaterale a României socialiste, în deceniul ex-
trem de semnificativ de la Congresul al IX-lea al
P.C.R. pînă astăzi, cînd se înfăptuiesc directivele
și perspectivele deschise de cel de al XI-lea Con-
gres al P.C.R. Sentimentul că sintem stăpîni pe pro-
pria soartă, în patria noastră, sentimentul patriotic, va
continua să joace un rol de importanță, ca factor mo-
trice în mobilizarea maselor la edificarea comunis-
mului.



Curier

Detășamentul Păuliș

Din partea cititorului nostru ing. Ion Sandor din Vișeu de Sus —
Maramureș, fost elev al Școlii de subofițeri de rezervă-infanterie din
Radna în 1944, primim câteva pagini vibrante evocînd cunoscutele fapte
de vitejie săvîrșite în „arșița lui '44” de către elevii detașamentului
Păuliș. Extragem un fragment reprezentativ prin prospețimea de ima-
gini a martorului ocular și participantului:

„Moment solemn, întrebător și greu: se sună alarma la orele 12
noaptea. În fiecare dormitor, un ofițer instructor ne comunica: trecerea
trupelor române alături de armata sovietică și ducerea războiului impo-
tentei Germaniei hitleriste și a Ungariei hortiste. Era noaptea de 23
August. S-a ordonat pregătirea noastră de război, și, în aceeași noapte,
am plecat în cantonamentele indicate. După câteva zile de pregătire mili-
tară și trageri, ne-am reintors din nou în cazarma de la Radna pentru
a ne dota cu cele necesare liniilor de front. Într-o dimineață cu soare
pînă, în timp ce urmăream plecarea spre linia I-a a elevilor sergenți, a
trecut pe deasupra căzărnilor de la Radna un avion de bombardament
năstier. În timp ce survola teritoriul nostru, a surprins primul pluton
de elevi sergenți ce se îndreptau spre liniile centurii de foc, împoșcînd
gloanțe de mitralieră în elevii militari. Au plecat apoi spre linia II-a
elevii recruții fiind și ei repartizați în misiuni militare diferite. În-a-
tăm să tragem cu armele „pe viu”. Brandul se compune din: „.....
se orientează așa..... se încarcă și se trage astfel.....” — și se
trăgea în inamic. Elevii din anul I aveau misiuni de front, de cercetare
și aprovizionare, aducerea prizonierilor și armamentelor capturate, la
cazarma din Radna rămasă aproape goală. Noi aduceam și morții noștri,
conducîndu-i pînă la mormintele ce le săpam în curtea cazărnilor cu arma
în bandulieră, baioneta și țeava în jos, iar salutul ultim îl aduceam prin
cîteva salve.

Napraznica încheștare între un elev cu șapca de postav și 20 de „mo-
torizați” s-a desfășurat la Radna, Ghiorac, Miniș, Valea Cladovei, Păuliș.
Într-o forțare continuă, masive unități blindate hitleristo-hortiste, au
învadat întararea în defileul Mureșului urmărind joncțiunea cu armata
germană ce se găsea în podișul Transilvaniei, Inima frontului, ȘANTUL
ANTICAR sâpat de elevii militari a fost locul „PE UNDE NU S-A TRE-
CUT”. Nu a existat pauză în luptă, zi și noapte. Au căzut elevi și ofițeri
instructori, soldați și elevi recruți. A căzut căpitanul FĂTU, comandant-
tul companiei a 6-a, sublocotenentul Cismaru, elevul Stroe Aurică, sub-
locotenentul Darius Popescu și alți bravi ofițeri, elevi și ostași romani...
Într-o dimineață de septembrie, în curtea cazărnilor am observat o
tanchetă. Din ea au coborît cîțiva ofițeri sovietici, care au dialogat cu
ofițerii romani ce se găseau la cazarmă. După alte două trei zile, am
văzut primele subunități ale diviziei 53-a sovietică. Treptat frontul de
la PĂULIȘ a fost preluat de trupe sovietice și române. Elevii școlii de
subofițeri rezervă infanterie Radna, împuținați și oboșiți de luptele grele
au reintrat victorioși în frumoașă lor cazarmă de la Radna.

Reintrarea a fost plină de emoții, maiestoașă, glorioasă. În frunte
pășea eroul cu basca de vinător de munte pe frunte, colonelul Alexandru
Petrescu, comandantul școlii. Înainte de a intra în Radna, de o parte
și de alta a drumului, aliniați din 50 în 50 de metri, cu arma în prezentare,
dădeau onorul elevii anului I. Populația din Radna, de la Arad și zona
de front, îi aclamau pe bravii luptători aruncîndu-le la picioare un covor
de flori. Eșalonul era optimist, deși încă sub impresia luptelor la care
au participat. Unii aveau rîni pansate, hainele zdrențuite de gloanțe
ori rupte de mersul țiriș. Părea o armată matură, mîndră de faptele de
arme pe care le-au săvîrșit în misiunea istorică încredințată.

VIȘEU, august 1975.

ION SANDOR

30 de ani de la Conferința Regionalei P.C.R. Moldova

Evenimentul de importanță istorică în viața partidului și a poporului nostru, reprezentat de Conferința Națională a Partidului Comunist Român din octombrie 1945, a fost precedat de conferințele organizațiilor regionale ale partidului care și-au desfășurat lucrările în luna august a aceluiași an. Momentul când acestea au avut loc era marcat de anumite particularități ale etapei istorice respective. În România revoluția populară se dezvoltă neîntrerupt, bătălia pentru cucerirea puterii, pentru instaurarea guvernului democratic se încheie în favoarea clasei muncitoare și a aliaților săi se consolidează și se extindea drepturile și libertățile democratice, continua să se dezvolte procesul transformării democratice a aparatului de stat, creștea vertiginos lupta maselor împotriva reacțiunii.

Conferințele regionale ale P.C.R. au dezbătut la nivelul lor probleme care au făcut obiectul Conferinței Naționale, stabilind principiile direcții pe plan regional ale activității organizațiilor de partid și ale celor mai largi mase de oameni ai muncii pentru refacerea și dezvoltarea economiei. În cadrul conferințelor s-a analizat munca organizațiilor de partid în vederea sprijinirii regimului democrat popular, a înarării unității de acțiune a clasei muncitoare, a alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, precum și a muncii organizatorice și ideologice a partidului. Dezbătând problemele esențiale, economice și politice care se aflau în acel timp în centrul preocupărilor partidului comunist și a poporului român, conferințele regionale ale P.C.R., primite în condițiile legalității, au contribuit în mod substanțial la creșterea maturității organizațiilor de partid, la intensificarea activității lor.

Conferința regională P.C.R. Moldova a avut loc în zilele de 18—21 august 1945 și a reprezentat un moment deosebit de important în viața Iașului ca și a întregii Moldove. În august 1945, Regionala P.C.R. Moldova cuprindea 12 județene de partid, devenind o puternică și viguroasă organizație a partidului comunist. În primele zile ale lunii august 1945, un an de la eliberare, Regionala cuprindea aproape 20.000 de membri.

Normalizarea vieții orașelor și satelor, înfăptuirea reformei agrare, lupta pentru democratizarea aparatului de stat, primele succese obținute în opera de refacere a vieții economice au dus la creșterea prestigiului partidului comunist în toate cele 12 județe ale regionalei și în mod deosebit la Iași unde se concentră puternice forțe politice.

Ordinea de zi a Conferinței a cuprins prezentarea raportului de activitate, alegerea Comitetului Regionalei P.C.R. Moldova, alegerea delegațiilor pentru Conferința Națională a P.C.R.

Raportul de activitate al Comitetului regional a fost prezentat de dr. Vasile Mârza și a făcut o serioasă analiză a situației economice, sociale, politice și a activității desfășurate în perioada de la 23 August 1944 până în august 1945. În cuvântul lor, delegații celor 40 de unități industriale, din satele celor 12 județe moldovene, de la instituțiile de cultură din Iași și alte centre ale Moldovei, au dezbătut cu maturitate politică cele mai importante chestiuni de ordin economic, social și politic ale momentului istoric respectiv.

Din partea Comitetului Central, Conferința regională P.C.R. Moldova a fost condusă de tovarășul Emil Bodnăraș.

Raportul și discuțiile purtate în cadrul Conferinței au înfățișat tabloul distrugerilor pricinuite de război Iașului și întregii Moldove, lupta eroică a oamenilor muncii, greutatea întâmpinate și succesele obținute în activitatea de repunere în funcțiune a fabricilor, a uzinelor și mijloacelor de transport. O atenție deosebită a acordat Conferința situației transporturilor de a căror grabnică refacere depindea în mare măsură succesul în celelalte ramuri ale economiei. Adresându-se ceferiștilor, în legătură cu refacerea rețelei căilor ferate, care au avut cel mai mult de suferit din cauza războiului, tovarășul Emil Bodnăraș a arătat: „În primul rând tovarășilor noștri ceferiști ne adresăm eu apelul de a deveni detașamente de șoc în reconstrucția țării. Hotărârile pe care delegații ceferiști le-au prezentat aici se înscriu pe linia acestei lupte pentru reconstrucție”.

Alături de industrie și transporturi, Conferința Regionalei P.C.R. Moldova a analizat și situația din agricultură. Cu acest prilej a fost reluată lupta țărânilor muncitoare, sub conducerea clasei muncitoare, pentru înfăptuirea reformei agrare, împotriva speculei, pentru învingerea greutăților generate de lipsa uneltelor și mașinilor agricole, de insuficiența animalelor de lucru. A fost subliniat efortul organizațiilor Frontului Plugarilor pentru mobilizarea țărânilor în vederea bunei desfășurări a campaniei agricole, precum și ajutorul acordat de muncitori, în frunte cu comuniștii, țărânilor, prin repararea mașinilor și uneltelor agricole, prin participarea directă a acestora la muncile agricole. „Preocuparea de frunte a partidului nostru — se arăta în raportul Comitetului regional Moldova — a fost mobilizarea tuturor comuniștilor pentru susținerea campaniilor agricole”.

Fixind ca direcție principală activitatea în domeniul economic, Conferința a arătat deschis maselor greutatea ce trebuiau învinse. În strânsă legătură cu problemele economice, în cadrul lucrărilor conferinței un loc important a ocupat analiza activității desfășurate de organele și organizațiile de partid pentru mobilizarea maselor în vederea sprijinirii cu mai multă hotărâre a guvernului democrat, pentru democratizarea aparatului de stat. Făcând un bilanț al activității comuniștilor pe perioada august 1944 — august 1945, raportul Conferinței Regionalei P.C.R. Moldova releva că în decursul acestei perioade comuniștii au fost factorul mobilizator al tuturor forțelor populare pentru instaurarea guvernului democrat, mărirea producției, înfăptuirea reformei agrare, pentru epurarea elementelor sabotoare din întreprinderile particulare și instituțiile publice.

Activitatea P.C.R., în această etapă de adinci profaceri revoluționare, a fost urmată de creșterea numărului membrilor de partid; s-au întărit din punct de vedere politic și organizatoric organizațiile județene ale partidului, a sporit numărul celulelor de partid în întreprinderi și instituții, la sate.

Referindu-se la entuziasmul care a însoțit lucrările Conferinței, ziarul „Scinteia” menționa: „delegații și invitații s-au contopit cu manifestanții, formând forța de neclintă a poporului, hotărât să apere libertatea, să refacă Moldova ruinată, să refacă întreaga țară” (Scinteia din 22 august 1945).

Încheierea lucrărilor Conferinței a fost marcată de o mare adunare ținută în ziua de 21 august 1945 în sala cinematografului „Sidoli”, în care au fost expuse principalele probleme care au stat în atenția organizațiilor comuniste din această regiune a țării.

Conferința Regionalei P.C.R. Moldova a ales un comitet regional format din 19 membri și șase supleanți.

Important moment în viața Iașului și a întregii Moldove, Conferința Regionalei P.C.R. de acum 30 de ani, a dezbătut cu principialitate partinică problemele fundamentale ale activității partidului, a stabilit în mod realist sarcinile comuniștilor și ale tuturor oamenilor muncii pentru etapa care urma.

Lucrările Conferinței au evidențiat rolul conducător al Partidului Comunist Român, preocuparea comuniștilor pentru problemele vitale care frământau întregul nostru popor, răspunderea și hotărârea lor pentru ducerea cu succes la îndeplinire a sarcinilor istorice stabilite.

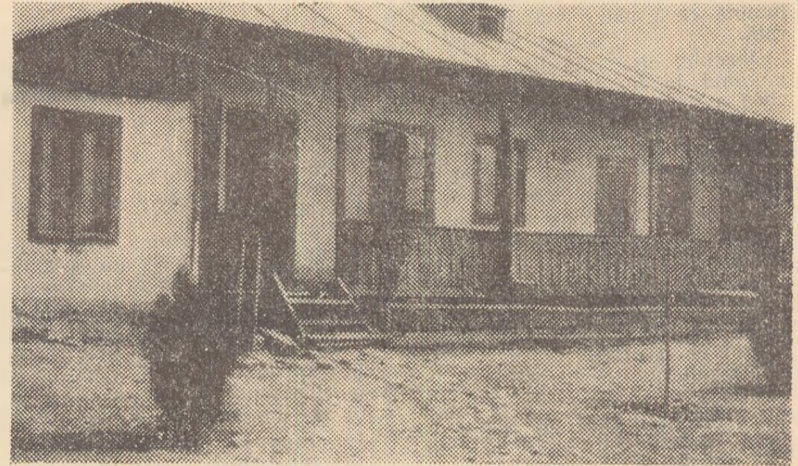
Prin însemnătatea hotărârilor luate, a urmărilor pozitive care le-a generat, Conferința regională P.C.R. Moldova din august 1945 a reprezentat un factor esențial al transformărilor revoluționare ce au avut loc în acei ani tumultuoși.

Leon EȘANU

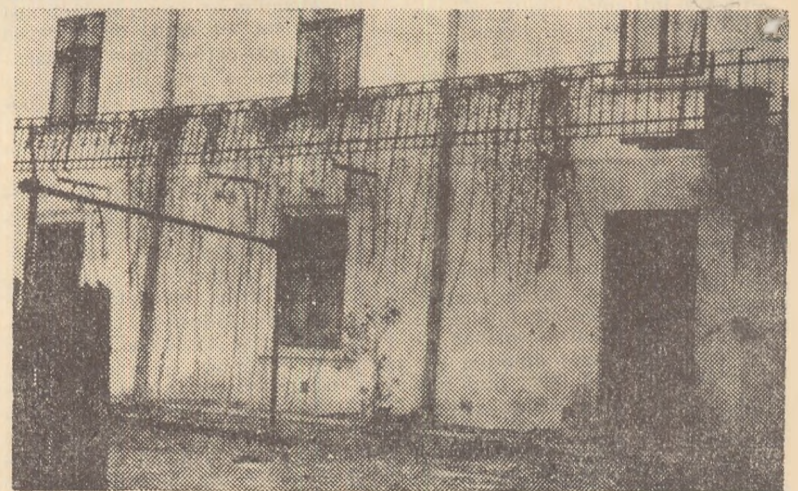
* Lucrările Conferinței se considera că au avut loc în zilele de 19—21 august 1945. Cercetătoarea Valeria Potop, care s-a ocupat de această perioadă, a arătat, pe baza materialelor cercetate, că de fapt Conferința s-a desfășurat în zilele de 18—21 august 1945.

În anii regimului burghezo-moșieresc, Partidul Comunist Român, deși aflat în adincă ilegalitate, s-a dovedit a fi principala forță politică în stare să mobilizeze și să conducă lupta maselor muncitoare, a întregului nostru popor, pentru apărarea drepturilor și libertăților democratice, pentru salvarea independenței și suveranității patriei.

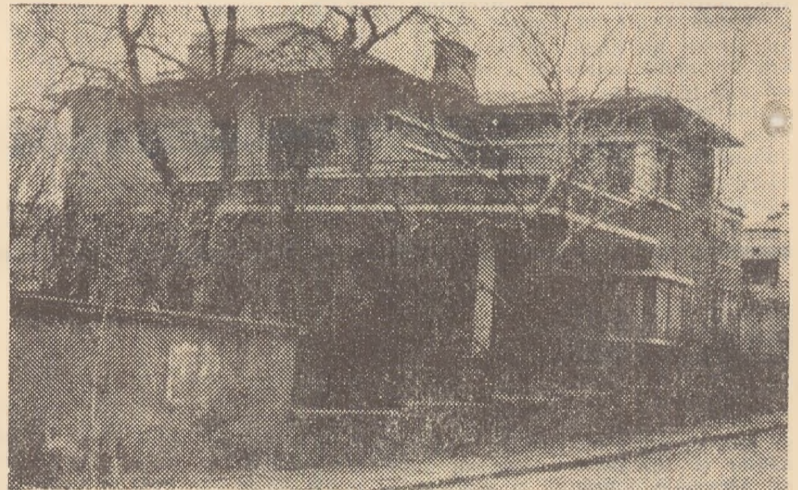
Infățișăm în fotografiile alăturate câteva dintre locurile din orașul Iași unde se păstrează vie amintirea luptei din acei ani eroici, luptă care a culminat cu insurecția națională antifascistă din august 1944, organizată și condusă de P.C.R., eveniment memorabil al istoriei noastre contemporane.



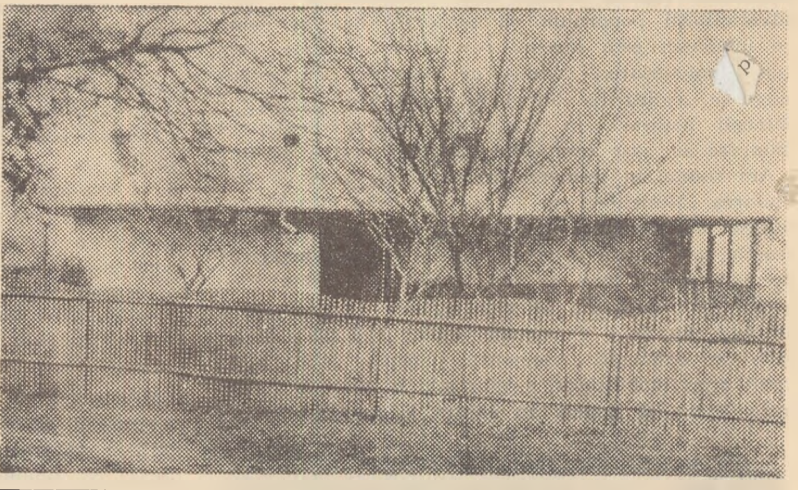
Casa din str. Trofecelor nr. 5, care a aparținut lui I. Niculi, având o placă comemorativă cu textul: „Între anii 1928 — 1944 această casă a fost folosită de către organizația locală ilegală a Partidului Comunist Român”. În această casă a fost adăpostit un timp Lucrețiu Pătrășcanu, militant de seamă al P.C.R.



Această casă de pe str. Sf. Atanase 11, (unde locuia prof. dr. Vasile Mârza) a fost sediul comitetului regional de partid din luna iunie până în august 1944. Aici s-au ținut ședințe ale biroului comitetului regional P.C.R. Moldova.



Pe str. Sf. Atanase 28: casă în care au avut loc diverse ședințe ale biroului comitetului regional Moldova al P.C.R. Le ședința din 19 august 1944 au fost prelucrate instrucțiunile conducerii provizorii a partidului privitoare la acțiunile de luptă pentru răsturnarea dictaturii militarofasciste.



Casa restaurată din satul Vlădiceni (care aparținea familiei comunistului tipograf D. Leonte) unde se tipărea „Moldova Rosie”, organul de presă al comitetului regional P.C.R. Moldova. Placa comemorativă menționează: „În această casă a funcționat între anii 1938 — 1942 o tipografie ilegală a organizației regionale Moldova a Partidului Comunist Român”.



Redacția ziarului „Moldova Rosie” a funcționat în această casă (str. Spini 25) pe care se află o placă comemorativă cu următorul text: „În această clădire a funcționat între anii 1940 — 1944 redacția ziarului ilegal „Moldova Rosie”, organ al comitetului regional P.C.R. Moldova”. Aici se țineau ședințele de redacție ale biroului regional P.C.R. Moldova.

L. E.

Bine scrisă, piesa într-un act Pasiune și rațiune a lui Al. Mirodan concentrează în spațiul teatrului scurt o acțiune de amplă rezonanță, inspirată din anii luptei antifasciste, premergători momentului eliberării. Ferm arhitecturată, piesa afirmă patosul unei organizații revoluționare de tineret angajate într-o acțiune de sabotaj împotriva forțelor de ocupație naziste, punită în lumină profundă întemeiere rațională a fiecărui gest, minuțios antecalculat, dintr-o operațiune în care apăsătoare șansele alternează, consumându-se, practic, o întreagă succesiune de situații limită. Teatralitatea piesei are deplină acoperire dramatică, răsturnările de situații, chiar dacă supralicitează uneori spectaculozitatea și uezază de rezucita cantitate a genului polițist, au esențiale calitate de a antrena și convinge. Duelul replicilor, desfășurat cu reală abilitate tensionând continuu conflictul, imorimă narațiunii un ritm alert, cu un final care sugerează perspectiva glorioasă a însurecției armate, al cărei triumf va încunună lupta îndelungată a întregului popor împotriva opresiunii fasciste, pentru o viață nouă.

Pe scena Casei de cultură din Clmpung Moldovenesc spectacolul a fost montat în regia lui Traian Eugen Bordenau, de la Teatrul de Stat „Mihai Eminescu” din Botoșani. Acesta a pus în valoare valențele dramatice ale textului, contrapunctând cinea dezlănțuire a comisariului, prin intervențiile pline de tact ale tinerului patriot, precum și prin ingenioasă intervenție a tovarășei sale de luptă. Un decor simplu, dar nu lipsit de funcționalitate, servește unei cursive desfășurări a acțiunii, piesa demonstrându-și reala capacitate de a angaja afectiv spectatorul. Să notăm, de la bun început, acuratețea și relieful expresive ale montării, drept calități, datorate firește și distribuției, din care se impune, prin aplomb scenic și bună stăpânire a rolului, prin virulența critică cu care este conturat personajul, Traian Porcuțan (comisarul). În rolurile celor doi luptători, Tibi Florescu (Liviu) și Oltea Florescu (Mihaela) realizează personaje veridice, chiar dacă lipsa unei mai îndelungate experiențe scenice îi obligă, din când în când, să recurgă la gesturi și intonații prea demonstrative, insuficient nuanțate. Faptul că jocul interpretelor lasă de la bun început descoperite intențiile lor privind dejucarea planurilor comisariului este o stângăcie, care va fi cu siguranță, eliminată pe măsură ce spectacolul se va roda, ameliorându-se printr-o continuă raportare la exigențele publicului. Căroră, de altfel, premiera le-au făcut față cu un promițător succes.

AL. I. FRIDUȘ

Omagiul artei amatoare

În cînteca zilei de 23 August, în cuprinsul județului Iași, au avut loc o seamă de entuziaste manifestări artistice, omagiuind realizările vieții noastre socialiste, realizări incluse bilanțului de oferit de întregul nostru popor celei de a XXXI-a aniversări a eliberării patriei de sub dominația fascistă. Astfel, sub semnul marii sărbători s-a desfășurat, la Strunga, înfîlțirea metalurgistilor ieșeni cu metalurgiștii din Roman, cu acest prilej avînd loc un veritabil simpozion pe teme profesionale, urmat de spectacole ale formațiilor artistice de amatori. Două expoziții de artă plastică în aer liber, la Iași — în parcul Podu-Roș și în grădina Copou — un recital de versuri, intitulat „Patriea” prezentat de membrii cenanclului literar „Ion Creangă” se adaugă șirului manifestărilor care, reunite în cadrul „Estivalei amatorilor”, au fost susținute, în această perioadă, de formații de amatori, folclorice etc. din unități economice ieșene, ale cooperăției de consum, ale Casei de cultură „Ateneul Trărași” și ale căminelor culturale din Trifești, Plugar, Lețcani.

Sub semnul măreții aniversări s-a desfășurat, în acest an, și Festivalul de la Prislop — Maramureș, festival la care Iașul a fost cu succes reprezentat de ansamblul folcloric „Corăghiasca” din Dej, apreciat îndeosebi pentru calitatea și a ilustra într-un mod plin de autenticitate și pregnanță respectiva zonă folclorică.

SPORT

MOMENT

Săptămîna comunei

Folosind prilejul oferit de împlinirea vârstei de 575 ani (atestarea documentară 1 sept. 1400 într-un pergament de la Alexandru cel Bun), comuna Ipatele din jud. Iași — așezată în cadrul pitoresc de pe dealurile împădurite dinspre Vaslui — a organizat o săptămîna a comunei (18—24 august), sub egida Comitetului județean de cultură și educație socialistă. Drept care, căminul cultural din comună a programat o foarte bogată serie de manifestări menite nu atât a exalta mîndria locală cît a aduce cultura și arta printre oameni din cele șase sate. Astfel, după simpozionul „Memoria pămîntului străbun”, în care a fost inclusă și o schiță monografică a comunei, au urmat expoziții de pictură și de carte, recitaluri literare, filme, teatru de amatori, concursuri etc. Toți această săptămîna de la Ipatele a adus și cîteva elemente noi în desfășurarea manifestărilor, inițiative ce pot fi preluate și dezvoltate. Începînd cu pliantul „Ipatele 1400 — 1975”, de bună tinută, am putea remarca inițiativa studenților Facultății de desen din Iași de a se documenta în comună și a prezenta o expoziție, discuția din fața schiței de sistematizare a comunei, chiar dialogul generațiilor ce va fi purtat azi între vîrstnici și tineri și mai ales — înfîlțirea fiilor satului care va avea loc mîine și în care se va dezbate tema „Ipatele — realități și perspective”.

La îndemina turiștilor

Turistul fiind călător din plăcere și mereu grăbit, e firesc ca pentru documentare să prefere fotografia, pliantul, harta, cel mult broșura de ghidaj; pe de altă parte, turistul fiind un ins dornic a se instrui și a păstra în bibliotecă sa lucrări care să-l ajute la rememorarea celor vizitate, e de presupus că el va solicita și prezentări mai complete privind localitățile, monumentele, edificiile, adică monografiile și studiile documentate.

Între aceste alternative pendulează materialul de ghidaj turistic din întreaga lume sau, mai bine zis, încearcă să le satisfacă pe cît posibil pe amîndouă. Același scop pare a-și propune și recenta Hartă turistică a Iașului, apărută de sub teacșurile editurii „Junimea” și alcătuită de un colectiv avizat: conf. dr. Ion Hîrtoabă, arh. N. Vericeanu, arh. Mihail Dragomir, I. Caproșu și Aurel Kareschi, deci cu autoritate în sectorul respectiv. Lucrarea vine în întîmpinarea călătorului grăbit, oferindu-i în completarea hărții nomenclaturii străzilor, adresele instituțiilor, principalelor magazine, restauranților — în general o serie de informații utile, de la banca de schimb pînă la autogară sau cinematograful. Derularea lor e făcută economic și inteligent, autorii condensează o serie de date interesante, în așa fel selectate încît să constituie cea mai succintă prezentare monografică posibilă.

În felul acesta, călătorul duce cu sine o simplă hartă. Din cercetarea căreia, însă, află că N. Iorga a avut dreptate scriind că Iașul nu e un oraș oarecare și învață cite ceva despre locurile pentru care autorii au ales citate doar din Iorga, Călinescu, Demostene Botez și Geo Bogza dar puteau la fel apela la încă măcar zece condeie consacrate. Realizarea editurii „Junimea” în materie de ghidaj turistic ni se pare formula cea mai funcțională și care poate fi luată drept model și pentru alte pliante de popularizare.

În cîteva cuvinte

Despre calitățile de portretist ale lui St. Dimitrescu, pornind de la expoziția retrospectivă care se pregătește la Iași, scrie C. D. Zeletin (România literară) oprindu-se în special asupra celor trei variante „Ibrăileanu văzut de St. Dimitrescu” prin care pictorul intuiște linia e-

sențială. „Dincolo de pitorescul unei figuri căreia, într-o metaforă a lui Topirceanu, îi corespundea sonoritățile sumbre și înclinate ale toponimului Brahmaputra, elementul care l-a fascinat pe desenator a fost tumultul spiritului comprimat în fragilitatea unei făpturi omenești”. Cu prilejul împlinirii unei jumătăți de veac de la moartea lui Ion Slavici (17 aug. 1925) au fost organizate o serie de manifestări omagiale la Muzeul literaturii române din București și în diferite orașe transilvane. O expoziție documentară „Ion Slavici și epoca sa” a circulat prin Transilvania și urmează a trece în Moldova, începînd cu Focșanii în zona căruia Slavici a fost înmormîntat (Panciu) și terminînd cu Iași, de care e legat prin anii tineretii, alături de Eminescu. Liteni, localitate din jud. Suceava atestată documentar la 1428 printr-un document emis de Alexandru cel Bun, și-a deschis un muzeu al vechiilor sale. E un gest de orgoliu necesar pentru a arăta cu mărturie istoricului și evoluția așezării. În grotlele subterane din salina de la Tg. Ocna se naște speleoterapia ca o fiică mezină a balneologiei. În sesiunea de comunicări ce a avut loc la Slănic, medicii Dan Sglimbea și Gh. Munteanu, au vorbit despre tratamentul bolilor pulmonare, iar prof. dr. Petre Balmuș i-a asigurat în continuare de tot sprijinul catredrei de balneologie și reumatologie din Iași. Primul pas: un sanatoriu balnear la Tg. Ocna. „Rădăcina noastră, a fiecăruia, e numai acolo unde ea ne-a dat într-adevăr seva din care am înmugurit către ființă. Și chiar cînd viața ne-a aruncat departe de ea, avem înlăuntrul nostru o țârie, o fibră puternică cu care ne putem ține legați de aceasta, dovedind-o și în afară cu atenția noastră neclintită către țarina iubită” scrie într-o emoționantă scrisoare adresată revistei „Tribuna României” Luki Galaction-Passarelli din Roma. Luki e fiica cea mare a lui Gala Galaction, căsătorită acum 40 de ani la Roma, dar rămasă o româncă, mîndră de țara ei. Reportajul realizat de televiziune în comuna Vama — Suceava, în care obiectivul a căutat cu obstinție pitorescul și fotogenicul, n-a fost nici frumos, nici autentic. O suită de fotografii exterioare ca o introducere în cadru și atât. Păcat de osteneală și de mîndria vămilor, oameni vrednici ai unui sat ce se consideră „mai vechi decît Bucureștiul”. În cronică literară din nr. 33 al revistei noastre, p. 2, col. 1, se va citi corect: „Ahile cel scîldat de Thetis”.

N. IRIMESCU

TELE...game

Despre corespondență

Contrar titlului rubricii, corespondența primită pe adresa ei se evidențiază prin voluminozitatea fiecărei misive în parte. Am primit în ultimul timp cîteva scrisori interesante. Unora din corespondenți (printre care Vasile Schuster — Brașov și Grigore Ulmeanu — Galați) le-am răspuns personal. Costache Adrian din Suceava reia o idee exprimată recent în aceste rînduri: „Mi se pare, scrie dumnealui, că televiziunea influențează mult și asupra modului nostru de a vorbi. Nu mă refer la corectitudinea gramaticală, ci la

sintetizarea ideilor. Într-adevăr este foarte greu să spui mult în puțin timp. Și cum televiziunea este obligată să meargă pe acest drum, influența ei se face simțită. Sînt curios dacă nu s-ar putea face un mic studiu pe tema aceasta”. Vladimir Sandu din Iași scrie: „Mi se pare că ideea serialului, despre care am citit de cîteva ori în „Tele...game”, poate fi extinsă nu numai la filme ci și la mari emisiuni sociale sau literare. Nu credeți?” Ba da! Dealțul, foarte multe televiziuni din lume (inclusiv televiziunea noastră) procedează în felul acesta. Aș adăuga însă la cele scrise de dumneavoastră că avantajul serialului nu este doar acela de a crea suspensuri. Mai există și posibilitatea aprofundării ideilor și faptelor, a luminării tuturor laturilor lor. Valentina Niculescu din București se referă la un citat dintr-un articol al lui André Malraux pe care-l propune ca motto pentru ideea de emisiune bună „Acțiunea trebuie gândită totdeauna în termeni de acțiune”. Nu vă contrazic! Ion Duda, tot din București, vrea să știe dacă există vreă lucrare sau manual despre felul în care se realizează o emisiune bună de televiziune. Multe s-au scris pînă acum în lume, dar manuale cu rețete pentru filme sau emisiuni bune n-au apărut încă. O singură concluzie am reușit să extrag din tot ceea ce am citit pînă acum (am mai scris despre ea, dar îmi place s-o repet): un film bun sau o emisiune bună se realizează cu aceleași mijloace și cu aceleași materiale ca și cele proaste. Totul constă în modul de folosire a mijloacelor și materialelor. Nu știu dacă am reușit să exprim prea clar. În așteptarea altor scrisori...

Alexandru STARK

Top Cronică RTv. nr. 31

— secția română —

- Melodiile dragostei — Ol. Panciu + M. Constantin (I. Cristinoiu).
- M. Voica cu „Dacă nu te-nțîileam”.
- A. Neamțu cu „Gărgărița”.
- C. Constantiniu cu „Declarație de dragoste”, C. Dăscălescu.
- Echos cu „Pe drumul luminii”.
- M. Pîslaru cu „Într-un amurg de vară”, Noru Demetriad.
- Estudiantina — „Cîntec de dragoste și dor”.
- Dida Drăgan cu „Glas de păduri” (P. Magdin).
- Emin cu „Baladă”.
- Transfer cu „Adăpost în calea furtunii”.

— secția străină —

- Ray Charles cu „Probleme, probleme”.
- Teach In cu „Ding-a-dong”.
- Tonica cu „Baladă”.
- Shirley cu „Shame, shame”.
- Serge Gainsbourg cu „Pentru o dragoste”.
- Joan Baez cu „Ajută-mă!”.
- I. Dik-Dik cu „Tu che se”.
- Petet cu „Bateți din palme”.
- Delicia cu „Cine te oprește”.
- Corvina cu „Cîntă fețișo”.

Curier

Dan Topliceanu — Petricani, jud. Neamț. Am primit scrisoarea dumneavoastră. Articolul propus spre publicare nu se încadrează însă în tematica revistei. În ce privește dorința exprimată de a deveni ziarist, vă recomandăm să vă completați atât studiile liceale, cît și universitare. Profesiunea de ziarist presupune pe lîngă talent și o temeinică pregătire intelectuală.

Victor I. Marcea — Iași: Aprecierea dumneavoastră privind calitatea careurilor propuse în „Cronica”, nu poate fi decît subiectivă, fundată, probabil, pe date tot atât de eronate ca și cea referitoare la jocul Vieți, publicat în nr. 33 al revistei. În legătură cu cele afirmate de dv., ne permitem să vă întrebăm de unde dețineți respectiva informație? În același timp, vă informăm că, așa cum rezultă și din dezlegarea alăturată, la nr. 9 vertical, nu este vorba decît de apreciatul compozitor George Grigoriu.

Dezlegarea jocului VIETI

ORIZONTAL: 1. Ehrenburg; 2. Baudelaire; 3. Orb — Ce — Dim; 4. Dez — Gu — Gi; 5. Lynen — Leon; 6. A — Stere — Re; 7. Na — Aa — Isis; 8. George — Tuc; 9. Er — Iulia — U.

SĂPTĂMÎNA TV.

PROGRAMUL I
VINERI, 22 AUGUST

16,30 Telescoala. 17,00 Emisiune în limba germană. 18,45 Tragerea Loto. 18,50 Din lumea plantelor și animalelor. 19,05 Mîndră zi a libertății. Cîntec patriotic. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telegazeta. 20,00 Seară de teatru: La porțile Severinului. 21,50 Cîntec din inimă. 22,10 24 de ore.

SIMBĂTA, 23 AUGUST

7,45 Ceas de sărbătoare. Film de montaj. 8,00 Transmisie de la demonstrația oamenilor muncii cu prilejul celei de a 31-a aniversări a Eliberării României de sub dominația fascistă. 11,00 României, cîntec fierbinte. 11,30 Drumuri în istorie. Amintirea lui August. 11,50 Cîntă azi întreaga țară. 12,15 Varietăți cu... păpuși. 12,30 Program muzical de mare popularitate. 12,45 România anului '80. Film documentar. 13,00 Album distractiv. 16,00 Magazin sportiv. 17,05 Un milion de personaje pentru un singur film. 17,25 De la o melodie la alta. 18,00 Parada stelelor. Moda studioului Hollywood-ului. 18,50 Lumea copiilor. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telegazeta. 20,10 Coloanele mîreției. Spectacol muzical coregrafic dedicat celei de a 31-a aniversări a Eliberării patriei. 21,00 Film artistic. „Departee de Tipperary”. 22,20 Un cîntec — o glumă. 22,50 Telegazeta.

DUMINICA, 24 AUGUST

8,30 Deschiderea programului 8,35 Avangarda zilei. 8,40 Cravatele roșii. 9,35 Film serial pentru copii. Daktrari. 10,00 Viața satului. 11,15 Realizări ale științei și tehnicii românești. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telegazeta. Album duminical. 15,40 Film serial UFO. 16,30 Tinerete, ani de aur! 17,00 Fotbal: Rapid — Steaua. 18,45 Baladă pentru acest pămînt. 19,00 Lumea copiilor. 19,20: 1001 de seri. 19,30 Telegazeta. 20,00 Trenul de vacanță (spectacol de varietăți). 20,55 Un șerif la New York. 22,30: 24 de ore.

LUNI, 25 AUGUST

16,00 Telescoala. 16,30 Emisiune în limba maghiară. 19,00 Pînă cînd sîntem copii părinților noștri? 19,25: 1001 de seri. 19,30 Telegazeta. 20,00 Festivalul tineretii (concert — spectacol). 21,00 Cenanclul inițiativelor. 21,25 Publicitate. 21,30 Roman foileton: Milioanele lui Privalov (producție a studioului din Sverdlovsk). 22,10: 24 de ore.

MARȚI, 26 AUGUST

9,00 Telescoala. 10,30 Album de cîntec. 10,20 Film artistic: Bărbați cumeșade (producție a studioului cehoslovace). 11,35 Baladă pentru acest pămînt. 11,50 Telex. 16,30 Telescoala. 17,00 Telex. 17,05 Finalele campionatelor României la natație. 18,00 Lecții Tv pentru lucrătorii din agricultură. 18,45 Mîndro, ochii tăi ca mura (muzică populară). 19,00 Teleglob. 19,20: 1001 de seri. 19,30 Telegazeta. 20,00 Reflector. 20,20 Seară de teatru: Ștafeta nevăzută de Paul Everac. 22,10: 24 de ore.

MIERCURI, 27 AUGUST

9,00 Telescoala. 10,00 Matineu de vacanță. 10,30 Muzică populară. 10,55 Muzeu și expoziții. 11,15 Anotimpul tineretii (muzică ușoară). 11,35 România anului '80. 11,50 Telex. 16,30 Telescoala. 17,00 Telex. 17,05 Finalele campionatelor României la natație. 18,00 Publicitate. 18,05 Ateneu popular Tv. 18,55 Tribuna Tv. 19,20: 1001 de seri. 19,30 Telegazeta. 20,00 Revista economică Tv. 20,30 Telematematica: Regina africană (cu Katharine Hepburn și Humphrey Bogart). 22,10: 24 de ore.

JOI, 28 AUGUST

16,30 Telescoala. 17,00 Telex. 17,05 Fotbal: Politehnica Iași — Politehnica Timișoara. 18,50 Muzică — emisiune de actualitate muzicală. 19,05 Sennul zebrei (film documentar). 19,25: 1001 de seri. 19,30 Telegazeta. 20,00 Anchetă T. Diminți ratate. 20,35 Publicitate. 20,40 Revista literară artistică Tv. 21,20 Ritmurii sud-americane (muzică). 22,10: 24 de ore.

VINERI, 29 AUGUST

16,30 Telescoala. 17,00 Emisiune în limba germană. 18,45 Tragerea Loto. 18,55 Din lumea plantelor și animalelor. 19,20: 1001 de seri. 19,30 Telegazeta. 20,00 Mai aveți o întrebare? Creierul — posibilități neexplorate. 20,40 Film artistic: Tony, țî-ai ieșit din minți! (producție a studioului cehoslovace). 22,10: 24 de ore.

SIMBĂTA, 30 AUGUST

11,00 Ora copiilor. 12,00 Telematematica (reluare). 13,40 Telex. 13,45 Timpul meu, viața mea, (Muzică ușoară). 14,00 Studio '75. 14,30 Telarama. 15,00 Preferințele dv. muzicale sînt și preferințele noastre. 15,50 Magazin sportiv. 16,50 Vîrstele peliculei. 17,45 Calidoscop cultural artistic. 18,05 Tragerea de amortizare ADAS. 18,15 Club T. 19,05 Ceas de baladă (versuri în lectură poetică). 19,20: 1001 de seri. 19,30 Telegazeta. 20,00 Telegazeta. 20,40 Film serial: Un șerif la New York. 21,50: 24 de ore. 22,00 Întîlnirea de la ora 10.

Mișcarea e totul

Vă mai amintiți acele zile frumoase cînd două echipe românești își disputau finala cupei continentale la volei? Cînd naționala noastră era vicecampionă mondială și nu ne bloca mai nimeni la fileu în Europa? „Trecură ani ca nouri lungi pe șesuri”. Trecură jucători și antrenori, iar cu ei o întreagă epocă: a voleiului romantic. Acum acest sport traversează în cu totul alt curent. Mecul România — Polonia, disputat săptămîna trecută la Pontul Euxin, a fost ca un poem suprarealist. Cred că i-ar plăcut și lui Apollinaire. Echipei României ca să învingă i-a lipsit ascendentul moral: titlul de campioană mondială, de care polonezii erau aureolați. În rest, s-a jucat de la egal la egal.

Atletele noastre s-au clasat pe locul cinci în finala cupei Europei. Specialiștii spun că acesta e un loc bun și că mai mult, decamdată, nu se poate. Trebuie să le dăm crezare. Alci fiind vorba de timp, de spațiu și de cronometre. Și de singurătate. Singurătatea alergătorului... Angoasa lui în timpul cursei de 100 metri plat, cum spunea cineva. Și așa mai departe. Numai Mariana Suman nu s-a lăsat copleșită de singurătate și a trecut cu o flăcără olimpică spre victorie în cursa de 800 metri. Ea a crezut în semnul V pe care l-a arătat apoi, fericită, mulțimii.

Împotriva opiniei unor pesimiști, campionatul național de fotbal a început în ziua și la ora stabilite în program. Și nu numai atât: chiar și rezultatele confirmă previziunile. N-au fost surprize, și asta e foarte bine, e reconfortant, pentru evoluția fotbalului nostru. Cum, mi s-ar putea replica, dar victoria echipei din Tg. Mureș la Petroșani, nu e o surpriză? Nu e. La Petroșani a câștigat și Politehnica, și n-a fost foc. Jiul, pînă la urmă, tot are ieșire la mare

(nu spun la care). Poate rezultatul de la Cluj a fost surpriza? Ei, da, campioana, cu toți internaționalii trecuți, prezenți și viitori în echipă a luat bătaie. Așa ceva regulamentul n-ar trebui să permită. Ce s-a mai ostenit telecomentatorul să ne convingă că Dinamo este campioana! Din două cuvinte, unul era campioana: campioana atacă, campioana se apără. Dar, stimate tovarășe, această distincție trebuia să reiasă din context. Or, în afara faptului că Dinamo s-a mișcat mai îndrîjit în jurul obiectului și a înghițit trei goluri cum ai zice pește (nu știu de ce este luat pește drept etalon), altă deosebire nu a fost sesizabilă între ea și C.F.R. Cluj-Napoca. Cînd spui C.F.R. nu poți să nu te gîndești și la Rapid, o altă enigmă a sistemului nostru feroviar. Că nu a cîștigat întîlnirea cu Olimpia Satu-Mare chiar și acuarul Păun a înțeles. De neînțeles este că nu a pierdut-o! Cu puțină stăruință se poate însă pătrunde și acest mister: Olimpia, echipă din partea de sus a țării și a fotbalului, a început, chiar din prima etapă, să împartă puncte.

În sfîrșit, o spun cu toată amărăciunea, un rezultat dubios este și cel de la Craiova. Doar se hotărîse, prin divanul ad-hoc din Piața Unirii colț cu strada Lăpușeanu, că le dăm numai un punct oltenilor, să aibă și ei pentru zile negre, și să nu bată la ochi. Cînd colo, băieții lui Oană le-au făcut figura (microbiștilor), au dăruit două puncte, luînd în schimb două goluri plus istoria poeziei oltenesti de la Sina Dănculescu pînă la Ilarie Hinoveanu. Oameni cu simțul umorului au și întocmit clasamentul. Cu acest rezultat sîntem ca și retrogradați. Ne consolează faptul că avem alături numai lume bună. Succes, băieți! Mișcarea e totul.

INTERIM II

ROMÂNIA ÎN CONȘTIINȚA LUMII

O imagine

simbolică:

tovarășul

Nicolae Ceaușescu,

președintele

României, la tribuna

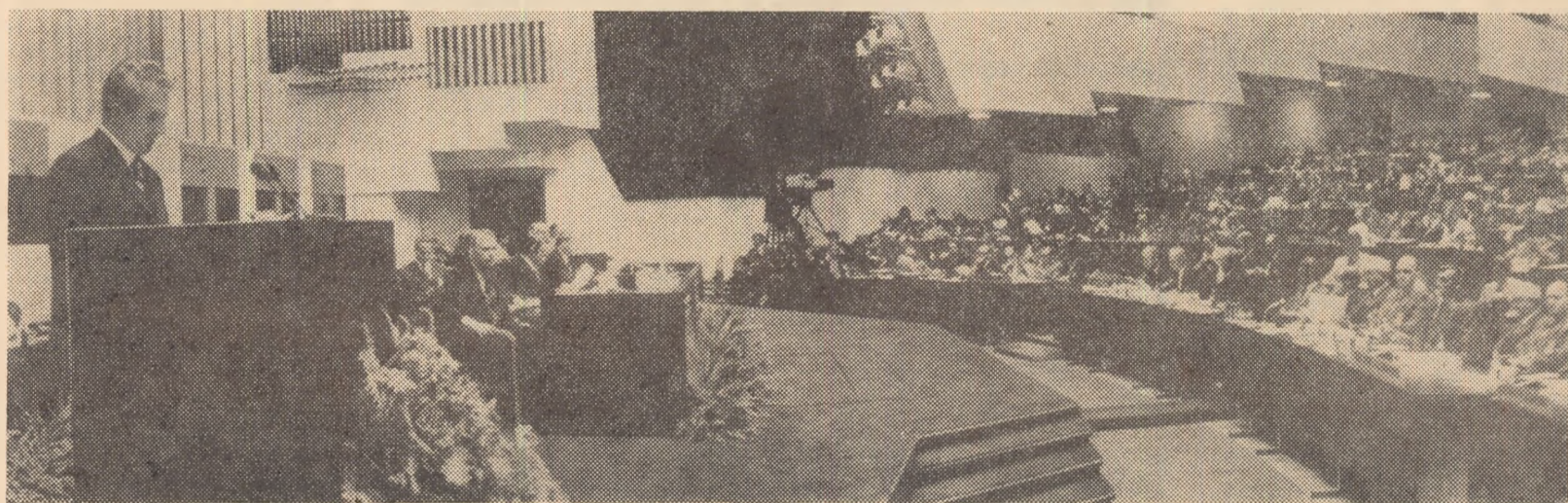
istoricej reuniri

europene

desfășurată în

palatul „Finlandia”

din Helsinki



În anii care au trecut de la împlinirea actului revoluționar înscris cu litere de aur în istoria multiseclară a națiunii române — insurecția din August 1944 — poporul român a obținut succese remarcabile în toate etapele evoluției sale.

Retrospectiva drumului parcurs în acești ani de istoria nouă îndreptățește deplina satisfacție și mândria legitimă manifestată de poporul român față de politica externă — legătură inseparabilă a ansamblului politicii urmate de partidul și statul nostru —, politică externă orientată consecvent în direcția păcii și colaborării internaționale, întăririi forțelor socializmului, democrației și progresului în lume, înscrisă organic în lupta generală pentru realizarea aspirațiilor și idealurilor înaintate ale omenirii. În acest spirit, al unității dialectice, indisolubile dintre politica internă și externă a țării noastre, este exemplară analiza elaborată de partidul nostru, de tovarășul Nicolae Ceaușescu, a proceselor și fenomenelor vieții internaționale, a tendințelor de dezvoltare ale societății contemporane, a marilor mutații în raportul de forțe pe arena internațională.

Elementul fundamental, definitoriu al acestor schimburi îl re-

prezintă afirmarea, cu forță sporită, a voinței popoarelor de a hotărî singure asupra propriilor destine, de a-și alege calea de dezvoltare în conformitate cu interesele și aspirațiile lor. Pe toate continentele lumii, ultimii ani ai acestei perioade, pe care o străbatem, înregistrează afirmarea tot mai viguroasă a voinței popoarelor pentru edificarea unui nou tip de relații între state și națiuni, pentru recunoașterea, în egală măsură, a dreptului și a capacității lor de a avea un cuvânt mai hotărâtor de spus în determinarea cursului vieții internaționale. Apare tot mai evidentă concluzia popoarelor că rezultatele pozitive obținute în direcția destinderii internaționale, a unui nou curs în raporturile interstatale nu reprezintă decât un început și că se impun acțiuni hotărâte și continue pentru a asigura consolidarea tendințelor pozitive din viața internațională și pentru a determina ireversibilitatea dezvoltării în sens pozitiv a climatului politic internațional.

Transpunând în viață, cu fidelitate și cu recunoscută consecvență, orientările stabilite în documentele cu valoare programatică ale Congresului al XI-lea — evoluția vieții internaționale, sensul mutațiilor ce au avut loc la sca-

ră mondială consfințind pe deplin validitatea acestor orientări —, partidul și statul nostru au desfășurat numeroase acțiuni de politică internațională care, prin realismul lor și adeziunea internațională de care se bucură, prin amploarea și rezultatele lor pozitive, învederează cu putere rolul constructiv și deosebit de activ pe care îl joacă România în lumea contemporană. S-a acționat consecvent în această perioadă, pentru dezvoltarea raporturilor externe ale României cu țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare, cu toate statele lumii, pe planuri multiple, s-a asigurat contribuția efectivă a țării noastre la soluționarea problemelor majore ale lumii contemporane. Un rol deosebit în acest sens au avut vizitele președintelui Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în diferite țări, convorbirile sale cu șefi de state și de guverne, cu diferiți oameni politici.

România și-a adus, alături de alte state, contribuția sa activă și novatoare la finalizarea cu succes a lucrărilor Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, acționând ferm și statornic pentru realizarea de documente clare, precise și angajante, care să dea expresia intereselor de pace, securitate, cooperare și progres

ale popoarelor continentului. În comunicatul sesiunii comune a Comitetului Politic Executiv, a Consiliului de Stat și a Consiliului de Miniștri se dă o înaltă apreciere activității tovarășului Nicolae Ceaușescu la cea de-a treia fază a Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, expunerii prezentate în fața înalților reprezentanți ai statelor participante. „Succesul conferinței, înfăptuirea unei reale securități pentru toate popoarele continentului, asigurarea dezvoltării libere a fiecărei națiuni la adăpost de orice agresiune sau imixțiuni în treburile sale interne vor reprezenta o cucerire de importanță istorică ce va putea deschide o eră nouă, o eră de pace trănică în Europa și în întreaga lume” — afirmă președintele Nicolae Ceaușescu în importanta sa cuvântare rostită la Helsinki, la reuniunea la nivel înalt a Conferinței general-europene.

Lumea de mâine, lumea mai bună și mai dreaptă la care aspiră toate popoarele, nu poate fi câștigată, în concepția țării noastre, decât prin democratizarea deplină a vieții și a relațiilor internaționale. Ceea ce înseamnă, în primul rând, participarea egală a tuturor statelor mari, mici sau mijlocii, la

viața internațională, la procesele complexe pe care acestea le trăiește. Iar participarea egală presupune respect mutual, implică recunoașterea atât a dreptului cât și a contribuției pe care fiecare țară poate și trebuie s-o aducă la reglementarea problemelor comune. De aici, de la această convingere a țării noastre, demonstrată de altfel, strălucit de modul în care s-au desfășurat fazele Conferinței general-europene, pornesc și interesul major pe care îl poartă România Organizației Națiunilor Unite, de aici propunerile sale menite să ducă la creșterea rolului acestui forum, ca și a celorlalte organisme internaționale.

Promovind o politică principială de pace și destindere, politică cu adânci rădăcini în conștiința lumii, România este deplin convinsă că servește idealurile de propășire și bunăstare ale națiunii noastre socialiste și, deopotrivă, cauza destinderii și cooperării în întreaga lume. La cea de-a XXXI-a aniversare a insurecției din August 1944, România socialistă poate, cu deplină temelie, să privească spre viitor cu optimismul robust pe care-l conferă substanța întregii sale politici.

Radu SIMIONESCU

Specialiști ieșeni peste hotare

CONTRIBUTII — IMPRESII — APRECIERI

Un însemnat număr de specialiști ieșeni, din diferite domenii de muncă, au activat peste hotare în cadrul înțelegerilor existente între România și alte țări.

Integrată în ansamblul contribuțiilor românești la dezvoltarea și cooperarea mondială, activitatea specialiștilor din Iași s-a dovedit a fi utilă și competentă.

În această idee, revista Cronica a solicitat opiniile publicate în numărul de față.

Prezența oamenilor de știință

Trecutul științific al Iașului este copleșitor. De aici s-a ridicat primul român, om de știință și cultură de talie europeană, Dimitrie Cantemir. La Iași a trăit și lucrat Gh. Asachi, întemeietorul învățământului superior tehnic de la noi și al învățământului în limba română și tot aici a rostit M. Kogălniceanu faimosul „Cuvânt pentru deschiderea cursului de istorie națională”. Revista „Contemporanul” a reprezentat primul organ de presă care a propagat la noi ideile marxismului.

După ce a luat ființă Universitatea din Iași, în anul 1860 — și ea tot prima pe pământ românesc, continuând Academia Mihăileană, — afirmarea științei și culturii noastre pe plan internațional a avut aici unul din cei mai de nădejde piloni. Dacă ne-am referi la câteva exemple, vom înțelege cu prisosință acest lucru. Astfel, A.D. Xenopol are meritul de a fi pus la îndemna oamenilor de știință primul tratat de Istoria Românilor, cu circulație universală: „Histoire des Roumains de la Dacie Trajane”, publicat la Paris în două volume (rezumat al tratatului în șase volume, publicat în limba română). Tot Xenopol a publicat la Paris alte lucrări istorice remarcabile, fapt ce i-au adus titlul de membru corespondent al Institutului Francez. Tânărul profesor al universității din anul 1912, C.I. Parhon, publicase în 1909 cartea „Les sécrétions internes”, tot la Paris (în colaborare cu dr. M. Goldstein), carte ce consti-

tuie primul tratat de Endocrinologie din lume. Renumitul filolog Iorgu Iordan, pe când era profesor la Iași, a publicat la Londra (1937) o ediție engleză a cunoscutei sale opere „Introducere în filologia romanică” folosită mult și peste hotare. Un alt om de știință, Acad. T. Popoviciu, a publicat pe când era profesor la Iași o monografie asupra funcțiilor convexe, domeniu de mare actualitate în cercetarea matematicii, la cunoscuta editură Hermann din Paris (1945). Alți profesori au publicat de asemenea cărți fundamentale în străinătate, înscrind astfel propriul nume și pe cel al universității în circuitul internațional: O. Tafrali, P. Andrei, Tr. Bratu, Dan Bădărău.

Cu asemenea exemple de la predecesori, exemple care obligă în cel mai înalt grad, însufleții de idealul nobil de ridicare a societății noastre pe culmile cele mai înalte ale civilizației și culturii, oamenii de știință ieșeni s-au angajat cu abnegație pe calea jalonată de Partid. Multe din realizările lor au trecut frontierele țării, fiind răspândite pe o arie ce o depășește pe cea lăsată de înaintași. Nu dispun acum de un inventar exact în acest sens, dar câteva exemple vor ilustra, cred, acest fapt. Mă voi referi la cele ce-mi sînt mai bine cunoscute, firește, din domeniul matematicii. În ultimii zece ani, au văzut lumina tiparului în edituri din Uniunea Sovietică, Statele Unite ale Americii și Anglia opt cărți, cu caracter monografic toate datorate cadrelor didactice de la Facultatea de Matematică sau cercetătorilor de la Institutul de Matematică din Iași. Voi aminti „Istoria numărului π ” de Florica Cișpan, care după edițiile în limbile română și maghiară publicate la noi, a fost editată în Uniunea Sovietică și pregătită pentru publicare în

Italia. Cartea tânărului matematician ieșean Viorel Barbu „Semigrupuri de contracții neliniare în spații Banach” a fost tradusă în limba engleză la mai puțin de un an după apariție. Acum doi ani a apărut în Statele Unite cartea „Cohomology and differential forms”, datorată unui alt tânăr matematician ieșean, Izu Vaisman. Despre cărțile mele, „Cronica” a relatat în alte rânduri și nu mă voi opri acum asupra lor. Alte proiecte ale matematicienilor ieșeni sînt în stadii avansate de publicare și sînt încredințate unor case editoriale din Japonia și Olanda.

Un alt fapt semnificativ pe care țin să-l menționez este următorul: la Editura Academiei, analistii ieșeni contribuie (deocamdată, în exclusivitate) la publicarea seriei „Analiza modernă și aplicații”. Au apărut pînă acum volumele semnate de N. Gheorghiu, Viorel Barbu, Th. Precupanu și urmează să apară cele datorate lui A. Haimovici și N. Pavel. Altele sînt în curs de elaborare. Fără a cunoaște cuprinsul tuturor — și acest lucru nici nu este posibil pentru volumele ce vor urma în serie — o casă editorială londoneză a solicitat permisiunea de a traduce integral seria. Această „poliță în alb” este, fără îndoială, o dovadă a prestigiului pe care școala noastră matematică l-a dobîndit pe plan internațional.

Contribuția ieșenilor este, după cum se vede, remarcabilă. Ea reprezintă dovada faptului că ei au înțeles, în sensul bun, atât tradițiile înaintașilor cit și chemările prezentului.

Prof. C. CORDUNEANU
Prorector al Universității „Al. I. Cuza”

Pentru generațiile tinere

În cadrul acordului cultural româno-sirian mi s-a oferit prilejul unei frumoase colaborări cu Teatrul IAMRA din Damasc, în privința realizării unui spectacol și a înființării unei trupe care să preia noi modalități, noi formule, în arta spectacolului pentru copii și tineret. Am stat la Damasc trei luni și jumătate. Acest străvechi oraș de numele căruia sînt legate pagini nemuritoare ale istoriei Orientului trăiește astăzi suflul adîncilor prefaceri sociale. Ca artist român am încercat un sentiment de adîncă mîndrie constatînd că în Siria oamenii cu care intram permanent în contact (și aceștia au fost destul de numeroși pe parcursul activității mele desfășu-

rate acolo cunoșteau foarte multe lucruri despre poporul nostru și erau permanent interesați de noutăți din toate domeniile.

Au fost pentru mine deosebit de emoționante momentele vizitei președintelui țării noastre în Siria. Colaboratorii îmi aduceau cu vădită plăcere ziarele ce consemnau importantul eveniment invitîndu-mă la dialoguri vii despre personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu, despre contribuția sa în politica de pace și progres a României socialiste. Orice discuție în acele zile începea cu un zîmbet cald, prietenesc, din partea sirienilor înaintea rostirii cuvintelor: Ceaușescu, România, — independență... Au fost momente de neuitat pentru mine.

În lunile în care s-a desfășurat lucrul la realizarea spectacolului am încheiat numeroase prietenii, sincere apropieri de artiști sirieni, de viața și preocupările lor cărora le vorbeam la rîndul meu despre dezvoltarea teatrului pentru copii din țara noastră, despre contribuția acestuia la complexa muncă de educație. Așa s-a născut dealtădea spectacolului pe care l-am montat acolo, intitulat „INVITAȚIE LA JOACA” — spectacol de pantomimă, măști, muzică, poezie al cărui scenariu a fost scris de poetul TAYSIR HILAL EDDINE recent premiat la Damasc la un concurs de literatură... Discutam în timpul plimbărilor, minunatelor plimbări pe străzile vechi și noi ale Damascului, despre izvoarele și virtuțile etice ale „jocului” care ne luminează tuturor anii copilăriei. Cu gîndul la „copilărie” TAYSIR improviza versuri ce-i aminteau de anii de joacă. Apoi discuțiile noastre continuau cu grupul de actori, TAFIK EL ASCHA, o adevărată vedetă de teatru și film, improviza momente de pantomimă chiar în miezul discuțiilor noastre. NIZAR GHAZI, viitorul scenograf al trupei, student în ultimul an al Facultății de grafică din Damasc, ne creiona, spre amuzamentul tuturor, secvențe din joaca celor mici. Așa s-a născut spectacolul „Invitație la joacă” — „O noutate a teatrului pentru copii în Siria” cum îl denumea într-o cronică după premieră cotidianul „AL THAWRA” ce apare la Damasc. Așa s-au născut prietenii de neșters, gînduri și preocupări ale unor oameni care în ciuda faptului că vorbesc limbi diferite și trăiesc la distanțe mari unii de alții măsurate doar în kilometri pot să slujească împreună un nobil gînd, fără dificultate, făurirea unor noi spectacole care să încinte pe copiii de pretutindeni... .

Constantin BREHNESCU
regizor al Teatrului pentru copii și tineret, Iași.

CRONICA

Săptămînal politic-social-cultural

Colegiul de redacție: LIVIU LEONTE, redactor șef, ANDI ANDRIEȘ, redactor șef-adjunct, ȘTEFAN OPREA, secretar general de redacție, N. BARBU, VASILE CONSTANTINESCU

C. P. M. B. — C. C. M. B. INTREPRINDEREA DE UTILAJ TRANSPORT BUCUREȘTI

Preocupări intense pentru lichidarea tuturor imobilizărilor financiare

Perfecționarea aprovizionării tehnico-materiale și implicit a relațiilor contractuale, întărirea rolului contractelor economice, permite o strictă corelație a bazei materiale cu cerințele producției și pe această cale o accelerare a vitezei de rotație a fondurilor circulante.

La întreprinderea de utilaj transport București unitate în care eficiența economică reprezintă un criteriu prioritar în ansamblu de probleme — principala direcție de concentrare a eforturilor o con-

stituie utilizarea rațională și oportună a fondurilor bănești.

Desigur, preocuparea pentru găsirea și introducerea celor mai utile forme care să asigure o judicioasă și echilibrată balanță financiară, se conjugă cu acțiunea permanentă de redimensionare a stocurilor de materiale, stabilindu-se un raport optim, elastic și operativ între resurse și necesar, între baza materială și contractată și sarcinile de producție pentru exercițiul de plan următor.

Ținând seama de o multitudine de factori (reducerea consumurilor specifice, utilizarea mai eficientă a normelor de consum, înlăturarea risipei etc.), apar resurse importante, suplimentare, în baza materială a întreprinderii, creându-se un excedent temporar de materiale și piese de schimb.

Colectivul de economiști ai acestei întreprinderi cunoscând efectele imobilizărilor financiare și urmărind o rotație continuă și în același timp accelerată a mijloacelor bănești,

intenționează valorificarea și repunerea în circuitul economic național a unei variate game tipodimensionale de rulmenți, curele trapezoidale, materiale abrazive, aparataj de joasă tensiune, conductori de bobinaj, laminate de cupru, organe de asamblare etc., materiale fără utilizare imediată în procesul de producție.

Pentru informarea celor interesați, redăm cele mai importante repere aflate în stoc disponibil la această unitate bucureșteană:

Curele trapezoidale

Tipodimensiuni	U/M	Cantit.	Preț unitar
10x6x800	mm. buc.	15	11,68
10x6x1320	" "	35	13,25
10x6x1200	" "	20	9,30
10x8x1250	" "	500	7,19
10x6x1300	" "	25	6,83
10x6x1150	" "	60	6,61
10x6x3100	" "	23	16,43
10x6x1500	" "	75	8,62
10x6x1000	" "	20	6,40
10x6x1180	" "	20	6,84
10x6x1460	" "	20	11,31
10x6x1175	" "	30	6,75
10x6x825	" "	15	6,39
10x6x825	" "	20	4,34
10x6x1200	" "	30	6,36
10x6x1135	" "	15	7,26
10x6x800	" "	20	5,12
10x6x1135	" "	20	5,86
10x6x1320	" "	10	6,33
11x17x710	" "	15	7,81
11x17x750	" "	40	9,56
11x17x900	" "	50	11,47
11x17x925	" "	20	11,79
11x17x1120	" "	200	14,28
11x17x1180	" "	180	15,07
11x17x2120	" "	40	27,03
11x17x2500	" "	35	20,50
11x17x2800	" "	20	45,08
11x17x4000	" "	50	39,60
11x17x4250	" "	13	68,43
11x17x1600	mm. buc.	1000	20,40
11x17x1060	mm. buc.	10	8,61
11x17x2600	" "	20	21,32
11x17x2450	" "	10	20,09
11x17x1380	" "	20	11,33
11x17x1250	" "	215	15,94
11x17x1025	" "	130	23,07
11x17x1100	" "	25	14,02
11x17x1200	" "	60	15,30
11x17x1295	" "	120	16,51
11x17x1330	" "	150	16,95
11x17x1475	" "	40	18,80
11x17x1375	" "	280	17,50
11x17x1180	" "	325	36,70
11x17x1250	" "	200	38,88
11x17x2500	" "	56	77,75
11x17x800	" "	15	24,88
11x17x1260	" "	200	16,06
11x17x1750	" "	133	22,75
11x17x1120	" "	76	34,83
11x17x1350	" "	40	10,47
13x8x710	" "	48	5,61
13x8x1700	" "	40	13,17
13x8x2240	" "	900	15,24
13x8x2500	" "	336	17,00
13x8x975	" "	7	6,36
13x8x670	" "	20	4,55
13x8x1080	" "	140	8,37
13x8x1040	" "	40	8,06
13x8x975	" "	20	15,78
13x8x2400	" "	10	16,32
13x8x2800	mm. buc	25	33,32
13x8x1550	" "	43	11,65
13x10x1330	" "	200	10,39
13x8x1350	" "	40	10,39
13x8x1091	" "	10	7,64
13x8x2940	" "	20	22,80
13x8x2750	" "	20	21,30
14x22x1060	" "	4	12,51
14x22x1120	" "	25	23,74
14x22x1250	" "	52	23,92
14x22x1500	" "	60	17,70
14x22x3350	" "	5	39,03
14x22x1600	" "	217	18,85
14x22x3750	" "	10	91,12
14x22x1400	" "	5	16,52
14x22x1210	" "	35	25,65
14x22x6300	" "	100	143,01
14x22x5000	" "	2	121,50
14x22x1400	" "	107	69,80
14x22x1320	" "	300	25,26
14x22x1360	" "	15	26,03
14x22x1250	" "	30	62,31
14x22x2240	" "	102	111,00
14x22x4200	" "	40	66,60
14x22x900	" "	15	19,08
14x22x1000	" "	50	21,30
14x22x1160	" "	30	20,88
25x16x1250	" "	30	24,99
25x16x1700	" "	20	42,00
25x16x2100	" "	26	50,00
25x16x2500	mm. buc	4	23,50
25x16x1600	mm. buc	20	25,20
20x12,5x1800	" "	10	221,50
19x32x5000	" "	6	265,80
19x22x7500	" "	6	220,50
19x22x7500	" "	50	68,04
19x22x3150	" "	3	48,69
19x22x1500	" "	10	157,27
19x22x3550	" "	73	60,48
19x22x2800	" "	100	139,55
19x22x3150	" "	10	113,90

Rulmenți

Seria	U/M	Cantit.	Preț unitar
Bile Ø 12	mm.	2 000	0,48
Bile Ø 40	"	500	26 ⁴¹ / ₄
EI 7—607	"	3	9
R 9—629	"	50	10
R 7—627	"	16	9
6006	buc.	5	19
6010	"	10	38
6020	"	8	120
6202	"	100	13
6204	"	1 000	16
6206	"	300	20
6207	"	100	23
6210	"	200	33
6211	"	50	38
6212	"	1 500	48
6213	"	40	58
6214	"	40	68
6215	"	10	80
6216	"	40	95
6218	"	25	130
6219	"	10	155
6220	"	10	185
6222	"	10	260
6224	"	6	320
6226	"	10	400
6300	"	11	16
6305	"	100	21
6306	"	300	25
6309	"	40	38
6311	"	20	50
6314	"	20	95
6315	Buc.	20	115
6316	"	19	135
6317	"	8	155
6318	"	10	190
6403	"	1	20
6406	"	300	40
6409	"	2	75
6411	"	10	110
6412	"	12	130
6415	"	15	300
6213 N	"	10	60
6306 N	"	2	26
6308 N	"	1	35
6412 N	"	2	136
6203 Z	"	270	16
6202 Z	"	50	15
6204 Z	"	600	18
6212 Z	"	20	53
6208 Z	"	50	28
6207 Z	"	370	52
1310	"	370	52
1311	"	50	60
1305	"	10	26
1306	"	5	30
E 15	"	13	13
2 306	"	20	45
E 20	"	300	20
NJ 2207	"	15	57
N 310	"	30	76
NU 2303	"	10	54
NU 205	"	8	35
NU 204	"	12	33
NF 308	"	2	68
NU 309	"	6	68
NU 2312	"	3	160
NJ 308	"	15	60
NJ 311	"	26	102
NUP 412	"	1	176
NN 3020 K	"	3	437
21308	"	1	96
22220	"	20	370
22222	"	15	450
22224	"	18	550
22215	"	4	222
22228	"	9	730
22309	"	23	180
22311	"	10	210
22313	"	10	250
22314	"	35	275
22320	"	5	640
22340	"	6	3 600
22322	"	5	765
22330	"	8	
22319	"	1	520
6230	"	3	600
7210—36210	"	50	60
7307—36307	"	1	
30202	"	5	21
30207	"	30	30
30214	"	50	65
30216	"	10	82
30219	"	9	142
30212	"	25	52
30218	"	10	118
30303	"	2	23
30308	"	50	42
30309	"	100	50
30317	"	3	186
32219	"	4	175

Seria	U/M	Cantit.	Preț unitar
32209	buc.	50	46
32211	"	100	55
32215	"	100	88
32216	"	50	100
32218	"	50	135
32207	"	20	38
32208	"	20	48
32307	"	30	48
32308	"	20	55
32310	"	50	80
32313	"	50	150
32315	"	15	210
32318	"	15	390
32322	"	10	1 000
51103	"	20	16
51105	"	50	17
51115	"	10	43
51124	"	14	120
51204	"	9	20
51206	"	5	24
51207	"	13	23
51305	"	15	22
51306	"	3	26
51308	"	30	35
51415	"	2	310
32024	"	30	116
20803	"	200	20
326705	"	2	52
836906	"	56	15
688911	"	6	130
35914	"	20	71
64706	"	6	14
804705	"	200	20
864911	"	3	29
57707	"	14	104
807713	"	15	64
977907 K	"	28	26
977909	"	6	35
RNU 206	"	7	35
31309	"	60	60
588711	"	500	60
108115	"	30	50
109906	"	300	70
22318 K	"	1	543
676701	"	17	55
64704	"	13	11
926722	"	20	300
704903	"	35	18
941/22	"	25	35
26905	"	10	32
943/35	"	10	52
NA 40005 V	"	10	42
943/35	"	40	37
22210	"	10	140
108905	"	32	30
32324	"	3	1 170
790601 (676901)	"	9	55
32236	"	5	1 700
30316	"	70	157
943/50	"	15	85
6200 Z	"	50	14
6205 ZZ	"	200	22
6306 Z	"	5	28
109908	"	20	72
NU 1024	"	8	300
6202 ZZ	"	50	17
6204 ZZ	"	200	20
6302 N	"	5	17
6303 Z	"	20	19
6200 ZZ	"	25	18
6302 Z	"	10	18
6303 ZZ	"	40	2
52211	"	45	83
NJ 212	"	6	74
6308 Z	"	55	37
6308 ZZ	"	6	41
7311 B	"	1	74
877907	"	11	24
941/20	"	58	30
32020	"	6	126
3207	"	5	60
NU 1016	"	4	90
942/35	"	10	50
NU 209	"	2	53
7714	"	4	105
6005 ZZ	"	12	20
7212—36212	"	18	80
7211—36211	"	25	70
6008	"	4	93
6207 ZZ	"	25	27
NU 2318	"	3	440
7310—36310	"	5	65
52405	"	3	35
NU 1010	"	10	45
NA 4911	"	6	42
NU 413	"	1	190
6301 N	"	2	17
6306 ZZ	"	110	18
21305	"	20	100
NU 2214	"	15	120
6210 ZZ	"	5	41
6312 N	"	2	63
NJ 2215	"	5	93
7314—36314	"	2	
7203—36203	"	50	
7204—36204	"	46	
NN 3018 K	"	10	226
6210 ZZ	"	5	41
6307 Z	"	5	32
NUP 2310	"	5	
NUP 206	"	5	
NUP 318	"	1	
NU 407	"	1	
NK 30	"	6	70
22313 K	"	4	262
22324 K	"	2	1 050
30226	"	1	350

Aparataj și materiale electrice

Simbol	Denumirea materialului	U/M	Cantit.	P/U
0078	Armături perete		buc.	45
0212	Autotransformatori		"	45
0001	Becuri excitație		"	2
0051	Recuri electrice 220/150		"	100
0053	" 220/300		"	250

Aparataj și materiale electrice

Simbol	Denumirea materialului	U/M	Cantit. P/U
0090	" " 220/500	"	430
0310	Balast 250 W	"	169
0364	Butoni simplă C-dă	"	50
0508	Butoni sonerie	"	56
0119	Cablu VLPY 0,75	ml.	3 350
0122	" " 2,5	"	5 000
0123	" " 4	"	4 000
0124	" " 6	"	4 000
0392	Contactori TCA 380/10	buc.	80
0656	Contactori AC3 380/200	"	10
0711	" TCA 380/15	"	10
0740	Cablu MYYM 3×2,5	ml.	1 600
0827	Contactori TCA 380/8	buc.	15
0946	" " 380/20	"	10
0955	" " 380/125	"	45
0997	" " 380/6	"	25
1005	" " 380/250	"	12
1034	" " 220/125	"	7
00117	Înterupător ISOL 100/100	"	10
0012	Prize ST	"	80
0024	Prize PT	"	80
0039	Patroane 80 A	"	340
0012	Sîrmă bobinaj cmail 0,3	kg.	40
0030	" " 0,6	"	65
0032	" " 0,7	"	217
0033	" " 0,75	"	211
0034	" " 0,8	"	100
0037	" " 0,95	"	71
0041	" " 1,15	"	40
0040	" " 1,1	"	350
0044	" " 1,3	"	379
0045	" " 1,35	"	175
0046	" " 1,4	"	80
0053	" " 1,75	"	22
0054	" " 1,8	"	66
0067	" bobinaj bumbac 0,9	"	98
0075	" " 1,3	"	336
0079	" " 1,5	"	91
0052	" bobinaj email 1,7	"	159
0056	" " 1,9	"	267
0069	" bobinaj bumbac 1	"	126
0071	" " 1,1	"	48
0090	" " 2	"	106
0091	" " 2,2	"	148
0095	" " 2,6	"	98
0002	Dulii goliath	buc.	120
0018	Dulii mignon	"	50
0003	Elementi TZ 60 A	"	142
0073	Elementi LF 100 A	"	20
0090	Elementi LF 60 A	"	116
0009	Prize ST SUKO	"	200

Materiale diverse

Simbol	Denumirea materialului	U/M	Cantit.
0010	Azbest placă de 5 mm.	kg.	100
0031	Borax sudat alamă	"	30
0075	Barc bronz turnate Ø 20 mm. Bz. 14 t.	"	80
0180	Idem Ø 40 mm.	"	150
0186	Idem de Ø 45 mm.	"	170
0376	Idem Ø 35 mm.	"	190
0397	Idem Ø 20 mm.	"	150
0807	Chit de stropit nitro	"	400
0054	Ferodou bandă pastă 100×12	ml.	52
0068	Idem 40×5	ml.	7
0179	Idem 95×11,5	ml.	4
0184	Idem 110×12	ml.	7
0250	Furtun presiune Ø 10×19	ml.	29
0095	Geam ușă mare SR 131	buc.	160
0174	Lanț gall dublu 11/2,,	ml.	10
0111	Lanț gall simplu 11/2,,	ml.	100
0091	Oțel rotund Ø 25 mm. OL 38	kg.	500
0467	Oțel rotund Ø 50 mm. OL 50	"	1 000
0015	Pastă de lustruit	"	5
0310	Pietre polizor 350×30×30	buc.	4
0613	Piulițe M. 20	kg.	150
0671	Pietre polizor 350×30×30	buc.	12
0882	Pietre polizor 350×40×40	"	5
0883	Pietre polizor 350×30×30	"	2
0896	Pietre polizor 400×40×40	"	12
0900	Pislă merinos 10 — 20 mm.	kg.	60
0982	Pietre polizor 350×50×50	buc.	14
0983	Pietre Polizor 350×40×40	"	19
0329	Șurub torband 100×100	"	300
0561	Șaibe grower 5 mm.	kg.	26
0572	Șaibe grower 6 mm.	"	100
0584	Sîrmă oțel arc 3 Ø 3,5 mm.	kg.	160
0071	Tablă de cupru 0,5 mm.	"	80
0077	Tablă de cupru 0,5 mm.	"	210
0136	Tablă oțel arc 4 mm.	"	66
0254	Țeavă de cupru Ø 6×1	"	150
0256	Țeavă de cupru Ø 10×1	"	400
0258	Țeavă de cupru Ø 14×2	"	300
0874	Țeavă de cupru Ø 6×0,5	"	150

De reținut!

Unitățile socialiste din întreaga țară care doresc să-și completeze baza materială de producție cu materialele, produsele și piesele de schimb oferite de I.U.T.B., pot transmite comenzi ferme la următoarea adresă:

— Întreprinderea de utilaj transport — strada Avrig nr. 29, sector 3, București.

În ordinea sosirii comenzilor și în funcție de cererea beneficiarilor, I.U.T.B. poate expedia mărfurile comandate în condiții de ambalare și transport corespunzătoare.

Prezumtivii beneficiari sînt asigurați că toate materialele disponibilizate se află în stare de conservare ireproșabilă și vor fi livrate cu certificat de calitate.

Relații suplimentare se pot obține la telefoanele 351863 și 422314, solicitînd pe următorii tovarăși:

Manda Gheorghe, Radamescu C., Ioniță Ion și Zamfir Gh.

Promițîndu-le o colaborare exemplară, I.U.T.B. își așteaptă potențialii parteneri comerciali.

EMIL GEORGESCU
și VASILE BAȘA